

SPROGLIGE KOMMENTARER

TIL

FØRSTE PETERSBREV

Ved Helge Kjær Nielsen

TEOLTRYK-Teologisk Forlag

Sproglige kommentarer til Første Petersbrev.

Forfatter: Helge Kjær Nielsen.

Copyright 1992 by:

Helge Kjær Nielsen

dr.theol. og lektor ved Teologisk Fakultet, Århus.

og:

TEOLTRYK-*Teologisk Forlag*

Århus Universitet, Hovedbygningen

8000 Århus C.

Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Tryk: LB-offset.

Århus: TEOLTRYK-*Teologisk Forlag* 1992.

ISBN 87-7806-002-8

SPROGLIGE KOMMENTARER

TIL

FØRSTE PETERSBREV

Ved Helge Kjær Nielsen

TEOLTRYK-Teologisk Forlag

Forord

Ved de eksegetiske gennemgange af de nytestamentlige skrifter kan det være vanskeligt at finde tid til en grundigere redegørelse for de sproglige problemer, den græske tekst frembyder – herunder ikke mindst de syntaktiske forhold. De sproglige kommentarer, som jeg har udarbejdet – i dette tilfælde til 1. Petersbrev – har som formål at afhjælpe denne mangel, og de er i øvrigt tænkt som en hjælp til alle, der kan have glæde af en "samtalepartner" under arbejdet med den græske grundtekst.

Forkortelsen BDR refererer til F. Blass/A. Debrunner: *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*. Bearbeitet von F. Rehkopf. Göttingen 1978 eller senere. Et eventuelt tal efter kommaet i paragrafhenvisningerne (f. eks. BDR § 191,2) refererer ikke til de med petit skrevne noter, men til pkt. 3 i hovedteksten, eventuelt til en note, der henvises til under dette punkt.

B&J refererer til J. Blomqvist og O. Jastrup: *Grekisk/Græsk Grammatik*. Aarhus 1991.

HKN er en forkortelse for Helge Kjær Nielsen: *Nytestamentlig Græsk. Formlære og Syntaks*, Aarhus 1984. HKN,F gælder paragrafhenvisninger til den del af bogen, der rummer formlæren. HKN,S refererer derimod til den del, der behandler syntaksen.

Den på de følgende sider ofte forekommende forkortelse κτλ. svarer til osv. Teksten, som er kommenteret, er Nestle/Aland: *Novum Testamentum Graece*, 26. udgave, 7. reviderter Druck. Stuttgart.

Rønde 1992

Helge Kjær Nielsen

KAPITEL 1

V. 1 I den indledende brevhilsen skal man underforstå verballeddet λέγει χαίρειν. Det er almindeligt i de nytestamentlige breve. Dog forekommer infinitiven χαίρειν i Jak. 1,1 (jfr. Ap.G. 15,23 og 23,26). Se i øvrigt vedr. konstruktionen i brevindledninger BDR § 389 og 480,5b.

Ἐκλεκτοῖς (verbaladjektiv dannet af ἐκλέγειν) παρεπιδήμοις διασποράς (diasporaens udvalgte fremmede) er dativobjekt for λέγει χαίρειν. Trods det forhold, at der ikke er bestemt artikel foran ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις, er udtrykket bestemt, nemlig af de efterfølgende genitiver. Πόντου, Γαλατίας κτλ. (κτλ. = osv.) er nærmere bestemmelser af διασποράς.

V. 2 De tre præpositionsled κατὰ πρόγνωσιν, ἐν ἀγιασμῷ og εἰς ὑπακοήν καὶ ῥαντισμόν er alle knyttet til ἐκλεκτοῖς i v. 1. I forhold til πρόγνωσιν er θεοῦ πατρός subjektiv genitiv (undertiden kaldet genitivus auctoris). Det samme er πνεύματος i forhold til ἀγιασμῷ og αἵματος i forhold til ῥαντισμόν. Jfr. B&J § 232,2 og HKN,S § 39.

Præpositionsleddet ἐν ἀγιασμῷ svarer betydningsmæssigt til en instrumental dativ. BDR § 219 og HKN,S § 66. Præpositionen εἰς kan - som her - angive hensigten. B&J § 241,6 og HKN,S § 61.

Trods singularisformen πληθυνθεῖη (aorist, optativ i passiv af πληθύνειν) består subjektet af såvel χάρις som εἰρήνη. I modsat fald måtte som verbum for χάρις optativen εἶη underforstås. Med πληθυνθεῖη udtrykkes et ønske. Jfr. BDR § 384; B&J § 264,1 og HKN,S § 154f.

V. 3 Efter subjektspredikatet εὐλογητός kan man underforstå optativen εἶη; jfr. BDR § 128,5.

Den bestemte artikel ὁ gælder såvel θεός som πατήρ. Begge ordene er knyttet til den efterfølgende genitiv τοῦ κυρίου κτλ.

Det substantiverede participium ὁ ἀναγεννήσας er en appositionel bestemmelse til ὁ θεός. En bestemmelse af den art må oversættes ved en relativsætning.

Til ὁ θεός refererer også det personlige pronomen αὐτοῦ. I stedet for τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος kunne der have stået τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ.

Εἰς ἐλπίδα er knyttet til participiet ἀναγεννήσας; det samme må gælde δι' ἀναστάσεως. Det til ἐλπίδα knyttede participium ᾤσσαν er her brugt svarende til et adjektiv - svarende til, at et participium har adjektivisk karakter. Se vedr. verbet B&J s. 394, nr. 248.

Selv om det dybest set er Gud, der oprejser Jesus fra de døde, må man dog her sikkert opfatte Ἰησοῦ Χριστοῦ som en subjektiv genitiv. Som i mangfoldige andre tilfælde, er der ikke bestemt artikel i udtrykket ἐκ νεκρῶν. Se BDR § 254,4 og HKN,S § 6.

V. 4 Præpositionsleddet εἰς κληρονομίαν κτλ. står parallelt med εἰς ἐλπίδα κτλ. i v. 3, og er altså også knyttet til participiet ἀναγεννήσας.

De tre adjektiver, der er knyttet til κληρονομίαν, indledes alle med et alpha-privativum. Se B&J § 310,3. Da der således er tale om sammensatte adjektiver, har de ikke en særlig form i femininum. Se HKN,F § 21, anm. 1.

Participiet τετηρημένην er en nærmere bestemmelse til κληρονομίαν.

V. 5 Τοὺς . . . φρουρουμένους er en bestemmelse til ὑμᾶς i slutningen af v. 4. Til participiet φρουρουμένους knytter sig tre præpositionsled, af hvilke de to første (ἐν δυνάμει θεοῦ og διὰ πίστεως) tilkendegiver, hvorved de bevares, medens det sidste (εἰς σωτηρίαν) angiver, hvortil de bevares.

Det til σωτηρίαν knyttede adjektiv ἐτοιμὴν efterfølges ofte af en infinitiv, der tjener som en nærmere præcision - her "rede til at blive åbenbaret". Se BDR § 393,3; B&J § 269,4; HKN,S § 167.

Ved tidsangivelser som ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ er artiklen ofte udeladt. Se BDR § 256.

V. 6 Det relative pronomen i præpositionsleddet ἐν ᾧ kan opfattes som maskulinum, og det må så referere til καιρῷ ἐσχάτῳ. Sådan forstået er det en tidsbestemmelse, og der kan oversættes ved "da" - nemlig når den sidste tid kommer. En anden mulighed er at opfatte ᾧ som neutrum. Ἐν ᾧ refererer så mere generelt til indholdet af de foregående vers - vel især 3 - 5. Sådan forstået kan der være tale om en begrundelse, og der kan oversættes ved "derfor". Man vil endelig kunne oversætte ved "herover" eller "derover", hvis man opfatter ἐν ᾧ (stadig neutrum med reference til indholdet i det foregående) som en angivelse af, hvad der kalder jubelen/glæden frem.

Verbformen ἀγαλλιᾶσθε kan formelt som meningsmæssigt være indikativ, men også imperativ. Skønt præsens er perspektivet futurisk.

Participiet λυπηθέντες, der står knyttet til det implicitte subjekt i ἀγαλλιᾶσθε, udtrykker en indrømmelse. Meningen er: "selv om I nu en kort tid bedrøves o.s.v." Jfr. BDR § 418,3; B&J § 275,8; HKN,S § 181.

Εἰ δέον [ἔστιν] er en indskudt betingelsesbisætning med betydningen "hvis det bør sig", d.v.s. "hvis det er nødvendigt", "om så skal være" eller lignende. Δέον er participium i neutrum, dannet af δέω Verbet

forekommer især i 3. person i det upersonlige udtryk δεῖ.

Præpositionsleddet ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς er vel på en gang en begrundelse for bedrøvelsen og en beskrivelse af vilkårene i den nuværende tid. Bedst er derfor nok oversættelsen "i (evt. under) mange slags prøvelser". P72 har det almindeligere πολλοῖς (mange) i stedet for ποικίλοις.

V. 7 I ἴνα-sætningen, der må knyttes til λυπηθέντες i v. 6, er subjektet τὸ δοκίμιον og verbet εὐρεθῆν (B&J s. 393, nr. 241 og HKN,F § 88, nr. 36).

Det substantiverede adjektiv τὸ δοκίμιον betyder "det ægte", "ægheden". Τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως altså: "det ægte i jeres tro", "jeres tros ægthed". Til δοκίμιον er knyttet bestemmelsen πολυτιμότερον . . . δοκιμαζόμενου. Komparativen πολυτιμότερον, der som nævnt er en bestemmelse til τὸ δοκίμιον, forklarer genitiven χρυσοῦ. BDR § 185; B&J § 233,5; HKN,S § 46.

De med artiklen τοῦ indførte participier ἀπολλυμένου (B&J s. 376, nr. 62; HKN,F § 88, nr. 11) og δοκιμαζόμενου beskriver nærmere χρυσοῦ. Det er til det sidste participium, præpositionsleddet διὰ πυρός er knyttet.

Betydningsmæssigt er εὐρεθῆν εἰς meget lig γενήθη εἰς, så ἔπαινον, δόξαν og τιμὴν sagligt svarer til subjektsprædikater til τὸ δοκίμιον. BDR § 145; HKN,S § 15 og 61.

Præpositionsleddet ἐν ἀποκαλύψει har tidslig betydning. Sprogligt kan Ἰησοῦ Χριστοῦ både være en subjektiv og en objektiv genitiv. Her er det første nok at foretrække. Meningen er så: når Jesus Kristus åbenbarer sig.

V. 8 Verset består af to relativbisætninger ὃν οὐκ κτλ. og εἰς ὃν ἄρτι κτλ. I den første kan ὃν opfattes som objekt for såvel participiet ἰδόντες (B&J s. 413, nr. 477; HKN,F § 88, nr. 72) som det finite verbum ἀγαπᾶτε. Nogle håndskrifter læser i øvrigt εἰδότες (af οἶδα) - formentlig fordi ὁρῶντες er opfattet som en gentagelse af ἰδόντες.

I den anden relativbisætning må præpositionsleddet εἰς ὃν være bestemt af πιστεύοντες, da ὁρῶν konstrueres med direkte objekt, og ἀγαλλιᾶσθαι med ἐν eller ἐπὶ. Man må underforstå objektet for ὁρῶν og et præpositionsled indledt med ἐν eller ἐπὶ i tilknytning til ἀγαλλιᾶσθαι, og det underforståede objekt og styrelsen i det underforståede præpositionsled er den person, som det relative ὃν refererer til.

Formelt kan ἀγαπᾶτε være indikativ og imperativ. Det samme gælder ἀγαλλιᾶσθε i den følgende relativbisætning.

Forekomsten af nægtelsen οὐκ foran ἰδόντες og μὴ foran ὁρῶντες rejser det spørgsmål, om det første i højere grad end det sidste opfattes

som en objektiv kendsgerning. I Det nye Testamente bruges i øvrigt almindeligvis μή i forbindelse med participier. BDR § 430; B&J § 298,1-2; HKN,S § 211,1.

Den til ἀγαλλιάσθε knyttede dativ χαρῶ κτλ. må betegnes som en *dativus causae*, der netop kan forekomme ved affektverber. BDR § 196,2.

De adjektiviske bestemmelser til χαρῶ er dels et verbaladjektiv (ἀνεκκλήτῳ), dels et participium (δεδοξαμένη).

V. 9 Participiet κοιζόμενοι er knyttet til det implicite subjekt i verberne i det foregående vers.

Med τὸ τέλος τῆς πίστεως må menes det mål, som troen skal føre frem til. Σωτηρίαν ψυχῶν er en apposition, der nærmere bestemmer τὸ τέλος τῆς πίστεως.

Ψυχῶν er en objektiv genitiv. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

V. 10 Undertiden bruges det relative pronomen, hvor vi ville vente et demonstrativt. Således svarer περί ἧς σωτηρίας til περί ταύτης τῆς σωτηρίας. BDR § 293,3c. Verbalformen ἐξηραυήσαν er aorist af ἐξεραυῶν.

Selv om der ikke er bestemt artikel foran προοῖται, er ordet dog nok at opfatte som determineret. Det efter προοῖται stående οἱ substantiverer participiet προοητεύσαντες.

Ved at placere præpositionsleddet εἰς ὑμᾶς mellem den bestemte artikel τῆς og substantivet χάριτος gøres det umisforståeligt, hvilket ord leddet er knyttet til. Jfr. placeringen af ἐν αὐτοῖς, εἰς Χριστόν og μετὰ ταῦτα i v. 11.

V. 11 Participiet ἐραυῶντες er knyttet til og derfor i køn, tal og kasus bestemt af προοῖται i v. 10.

Præpositionsleddet εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν er knyttet til verbet ἐδήλου, der som subjekt har τὸ πνεῦμα. Forekomsten af to spørgende pronomener (τίνα og ποῖον) tjener måske til at forstærke udtrykket. En nogenlunde ordret gengivelse af versets begyndelse ville lyde: "idet de grundede over, til hvilken og hvad for en slags tid Kristi Ånd i dem viste hen".

Når vi her har præpositionsleddet εἰς Χριστόν i forbindelse med τὰ παθήματα og ikke som i 4,13 og 5,1 genitiven τοῦ Χριστοῦ, er det dermed tydeliggjort, at lidelserne så at sige kommer "udefra" og påføres Kristus. Her altså tale om de lidelser, der skulle påføres eller times Kristus.

Det demonstrative pronomen ταῦτα i præpositionsleddet μετὰ

ταῦτα refererer til τὰ παθήματα.

Selv om τὰς δόξας er pluralis, er det naturligt i dansk gengivelse at oversætte ved singularis, altså "herligheden", evt. "al herligheden".

V. 12 Det relative οἷς, der er dativobjekt for ἀπεκαλύθη, refererer til de i det foregående nævnte profeter. Sætningen indledt med οἷς kan opfattes som subjekt for ἀπεκαλύθη.

Verbet δεικόνου er konstrueret med dativobjekt (ἐαυτοῖς og ὑμῖν), men også med en akkusativ, nemlig αὐτά. Der kan oversættes: "at det ikke var sig selv, men jer, de tjente med de ting".

Knyttet til αὐτά er to relativbisætninger, nemlig ἃ νῦν κτλ. og εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν κτλ.

I den første af de to relativbisætninger står verbet svarende til gældende regel i singularis (ἀνηγγέλη), da subjektet er neutrum pluralis (ἃ).

Med [ἐν] πνεύματι ἀγίῳ gives der udtryk for, at de, der har forkyndt evangeliet (τῶν εὐαγγελισσαμένων), har gjort det ved Helligåndens hjælp. Se vedr. det til πνεύματι ἀγίῳ knyttede participium ἀποσταλέντι B&J s. 426, nr. 626; HKN,F § 73f og 76.

Præpositionsleddet εἰς ἃ er knyttet til παρακύψαι, der her står som en udfyldende infinitiv efter ἐπιθυμοῦσιν. BDR § 392,1a; B&J § 269,2; HKN,S § 161.

V. 13 Den begrundelse, der er angivet med διό, må ligge i det forudgående. Det er da også almindeligt, at formaningen er begrundet i forkyndelsen, der netop er omtalt i v. 12.

Hovedverbet er imperativen ἐλπίσατε, der må være en ingressiv aorist. BDR § 337,1; B&J § 254; HKN,S § 119. Til subjektet for verbet knytter sig participierne ἀναζωσόμενοι (aorist) og νήφοντες (præsens).

Det billedlige udtryk ἀναζώνυσθαι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας (at binde op om sindets lænder) betyder at gøre sit sind rede til at bryde op. Grundbetydningen af νήφειν er *at være ædruelig*, især ved ikke at dikke vin. I NT bruges verbet ofte i betydningen *at være årvågen*. Adverbiet τελείως kunne være forbundet med νήφοντες, men er dog nok knyttet til hovedverbet ἐλπίσατε.

Udtrykket τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν = den nåde, der briges/gives jer. Vedr. ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ henvises til kommentarerne til v. 7, hvor det samme udtryk forekommer.

V. 14 Udtrykket τέκνα ὑπακοῆς (lydigheds børn) kan oversættes ved lydige børn. BDR § 165; B&J § 232,6; HKN,S § 43.

Participiet συσχηματιζόμενοι er her brugt med imperativisk betydning. Ikke mindst 1. Pet. rummer eksempler på denne brug af participiet, som det vil fremgå af det følgende. BDR § 468,2; HKN,S § 153d.

Udtrykket ταῖς (dativen skyldes præpositionen σύν i den sammensatte verbalform συσχηματιζόμενοι) πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις kan gengives: de lyster, som I før havde i jeres uvidenhed.

V. 15 Κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον betyder direkte oversat: svarende til / i overensstemmelse med den hellige, der kaldte jer.

Γενήθητε er imperativ. Subjektet er αὐτοί, og som subjektsprædikat står ἅγιοι. Se vedr. γενήθητε B&J s. 381, nr. 122; HKN,F § 88, nr. 21.

I 1. Pet. forekommer flere gange substantivet ἀναστροφή i betydningenandel, livsførelse. På tilsvarende måde anvendes verbet ἀναστρέφειν.

V. 16 I citater fra den gammeltestamentlige lovtradition står futurum ofte med samme betydning som imperativ. Ἔσεσθε svarer således betydningsmæssigt til ἔστε. BDR § 362; HKN,S § 131. Διότι i begyndelsen af verset og ὅτι i citatet svarer betydningsmæssigt til γάρ - angiver altså begrundelse.

V. 17 Med dette vers indledes en lang sammenhængende konstruktion, der først afsluttes med udgangen af v. 21.

I den indledende betingelsesbisetning er der casus realis. Εἰ nærmer sig i en sådan konstruktion meget betydningen "når". BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Verbet ἐπικαλεῖσθε er konstrueret med to akkusativer, nemlig πατέρα og τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα. "Og når I påkalder ham som fader, der uden personsanseelse dømmes o.s.v." BDR § 157,2; B&J § 216; HKN,S § 21.

Det til κρίνοντα føjede præpositionsled κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον betyder direkte gengivet: svarende til enhvers gerning.

Verbet i hovedsætningen er en form af ἀναστρέφειν (B&J s. 427, nr. 637; HKN,F § 88, nr. 92), der i passiv - som her - kan betyde *vandre, leve*. Til dette verbum er ἐν φόβῳ knyttet.

Τὸν χρόνον er akkusativ, da der er tale om angivelse af en tidsperiode. BDR § 161; B&J § 230,4; HKN,S § 23. Den pågældende tid karakteriseres ved genitiven τῆς παροικίας.

V. 18 Efter det til subjektet for ἀναστράφητε knyttede participium εἰδότες (B&J s. 411, nr. 451; HKN,F § 88, nr. 69) følger som objekt en ὅτι-sætning. Hvad læserne forudsættes at vide, er altså det, der

udfoldes i den lange ὅτι-sætning, der indledes i v.18.

Til verbet ἐλυτρώθητε knytter sig for det første præpositionsleddet ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαράδοτου, der udsiger, hvad der løskøbes fra. Dernæst en række instrumentale dativer, nemlig δὲς φθαρτοῦς eksemplificeret med ἀργυρίῳ og χρυσίῳ, dels (i v. 19) τιμῶ ἀίματι. Spørgsmålet er altså, hvormed der løskøbes.

I præpositionsleddet ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαράδοτου er πατροπαράδοτου trods placeringen ligesom ματαίας et adjektiv knyttet til τῆς ἀναστροφῆς. Vedr. den manglende artikel se BDR § 269,5. Πατροπαράδοτου, der betyder *fædrenervet*, *fædreovertaget*, har ikke nogen særlig form i femininum. Jfr. BDR § 59,2 og HKN,F § 21 anm. 1.

V. 19 Se kommentarerne til v. 19 vedr. dativen τιμῶ ἀίματι.

Det sammenlignende ὡς gælder ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου, derimod ikke Χριστοῦ. Det er jo netop ved hans dyrebare blod, løskøbelsen finder sted. Ordret gengivet: "men med dyrebart blod, som et lydefrit og pletfrit lams, Kristi (blod)".

V. 20 Indledt med participierne προεγνωμένου (B&J s. 381, nr. 123; HKN,F § 88, nr. 22) og φανερωθέντος følger i dette vers to kristologiske bestemmelser knyttet til Χριστοῦ ved slutningen af det foregående vers. Den ene vedrører fortiden (πρὸ καταβολῆς κόσμου), den anden tidernes ende (ἐπ' ἔσχάτου τῶν χρόνων). Allerede før verden blev grundlagt, var han kendt, og det vil vel sige udpeget, men først ved tidernes ende - som altså forudsættes indtrådt - er han blevet åbenbart. Se i øvrigt BDR § 253,4 og 264,4-5 vedr. den manglende artikel foran κόσμου og ἔσχάτου. Adjektivet ἔσχατος er her brugt substantivisk.

Præpositionsleddet δι' ὑμῶν knytter sig til participiet φανερωθέντος.

V. 21 Adjektiver πιστός kan betyde *trofast*, *pålidelig*, men også *troende*, og det må være i sidstnævnte betydning, det er brugt her, hvor det - determineret ved τοὺς - står som en bestemmelse til ὑμῶν i slutningen af v. 20. Πιστοὺς er konstrueret med εἰς.

I præpositionsleddet δι' αὐτοῦ refererer det personlige pronomen αὐτοῦ til Kristus.

Θεὸν bestemmes nærmere ved hjælp af to participiale udsagn, τὸν ἐγείραντα og (τὸν) δόντα. Se vedr. det med ἐγείραντα parallelle participium δόντα HKN,F § 78, s. 87.

Efter ὥστε er konstruktionen akkusativ (τὴν πίστιν) med infinitiv (εἶναι). BDR § 391; B&J § 295; HKN,S § 192a. Ἐλπίδα kan opfattes som

et med πίστιν parallelt subjekt, men kan også være subjektsprædikat. Læses der artikel foran ἐλπῖδα, hvad bl.a. P72 gør, falder den sidste mulighed væk.

V. 22 Den grundliggende syntaktiske struktur i v. 22 og 23 er den, at der er én finit verbalform, nemlig imperativen ἀγαπήσατε, og to participier (ἡγνικότες i v. 22 og ἀναγεγεννημένοι i v. 23), der er knyttet til subjektet for ἀγαπήσατε og begrundet imperativen. De to participier (med de tilknyttede præpositionsled) svarer således meningsmæssigt til årsagsbisætninger (BDR § 418,1; B&J § 275,5; HKN,S § 179).

Der er flere led knyttet til participiet ἡγνικότες (ἀγνίζειν). For det første objektet τὰς ψυχάς. Dernæst to præpositionsled, nemlig ἐν τῇ ὑπακοῇ, der meningsmæssigt svarer til en instrumental dativ (renselsen sker ved lydighed), og εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, der udtrykker målet med renselsen.

Τῆς ἀληθείας er en til τῇ ὑπακοῇ knyttet objektiv genitiv. BDR § 163; B&J 232,2; HKN,S § 40.

Da det til φιλαδελφίαν knyttede adjektiv ἀνυπόκριτον er et sammensat adjektiv, har det ikke nogen særlig form i femininum. B&J § 101,2; HKN,F § 21, anm. 1.

Ἀγαπήσατε må opfattes som en ingressiv aorist. BDR § 337,1; B&J § 254; HKN,S § 119.

V. 23 Se vedr. participiet ἀναγεγεννημένοι kommentarerne til v. 22.

Den regel, at sammensatte adjektiver normalt ikke har en særlig femininumform, er her fornemt illustreret ved de to til σποράς knyttede adjektiver θοαρτῆς og ἀφοάρτου. B&J § 101,2; HKN,F § 21, anm. 1.

Trods placeringen er participiet μένοντος syntaktisk en parallel til ζῶντος. Der kunne have stået διὰ λόγου ζῶντος καὶ μένοντος θεοῦ. De to participier er brugt som adjektiver. De nævnte adjektiviske bestemmelser ville i øvrigt også kunne knyttes ikke til λόγου, men til θεοῦ (jfr. Ψ pc latt). Bl.a. det efterfølgende citat taler dog mod denne forståelse.

V. 24 Som det tydeligt fremgår af indholdet af v. 25, er det udsagnet om Guds ord, der begrundes med det med διότι indførte citat.

Citatets to første sætninger er nominalsætninger. Som ofte ellers må en form af εἶναι - her ἐστίν - underforstås. Følgelig må de efter ὡς følgende ord χόρτος og ἄνθος opfattes som subjektsprædikater.

Ordene πᾶσα σὰρξ er en gengivelse af det hebraiske כָּל־בְּרִיָּה , der kan oversættes ved "hvert menneske".

Ἐξηράωνθη (B&J s. 410, nr. 444) og ἐξέπεσον (B&J § s. 419, nr. 540; HKN,F § 88, nr. 79) kan opfattes som gnomisk aorist. BDR § 333,1a; B&J § 254; HKN,S § 121.

Det personlige pronomen αὐτῆς refererer til σάρξ. Når nogle håndskrifter læser αὐτοῦ (maskulinum), må det forklares med, at πᾶσα σάρξ er betegnelse for πᾶς ἄνθρωπος.

V. 25 Det er utvivlsomt ordet ῥῆμα i citatet, der får brevskriveren til at vælge dette ord i sætningen τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ῥῆμα κτλ., selv om han benyttede det almindeligere λόγος i v. 23.

Præpositionsleddet εἰς ὕμᾶς er at forbinde med det til τὸ ῥῆμα knyttede participium εὐαγγελισθεῖν.

KAPITEL 2

V.1 Ἀποθέμενοι (B&J s. 430, nr. 669; HKN,F § 79), der efterfølges af en række objekter, er formelt bestemt af subjektet for ἐπιποθήσατε i v. 2. Participiet synes her brugt med imperativisk betydning – en sprogbrug, der som nævnt er karakteristisk for forfatteren til 1 Pet. Οὖν viser, at formaningen har sin rod i det, der er udfoldet i det foregående.

Udtrykket πάσας καταλαλιάς kan naturligvis oversættes ved "alle bagtalelser", men betydningen er antagelig "alskens bagtalelse", dvs. "enhver form for bagtalelse". BDR § 275,1.

V.2 Ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη (B&J § 82 og HKN,F § 17) er et sammenligningsled knyttet til subjektet for imperativen ἐπιποθήσατε.

Ἐπιποθήσατε er et af de mange eksempler på aorist imperativ i 1. Pet. Det fremherskende i de formanende afsnit i den nytestamentlige brevlitteratur er præsens imperativ, idet der er tale om formaninger med permanent gyldighed. Aorist imperativ kan opfattes som en ingressiv aorist, der skal markere begyndelsen på noget nyt – her dette at hige efter ordets rene mælk. BDR § 331; B&J § 254; HKN,S § 119.

Adjektivet λογικός forekommer også Rom. 12,1, hvor det almindeligvis oversættes ved *åndelig*. På samme måde oversættes ordet ofte her i 1. Pet. Da slægtskabet mellem λογικός og λόγος er evident, og da den åndelige næring, der her er tale om, vel navnlig formidles gennem ordet, synes oversættelsen *ordets uforfalskede mælk* at være rimelig. Se vedr. γάλα B&J § 73,3.

Med verbet αὐξηθήτε (B&J s. 377, nr. 83; HKN,F § 88, nr. 16) i hensigtsbisætningen ἵνα κτλ. gives der – i pagt med det anvendte billede – udtryk for, at der sker en vækst til frelse. Præpositionen εἰς bruges da også ofte til at angive hensigt og mål.

V.3 Betingelseskonjunktionen εἰ skal ikke altid oversættes ved *hvis*, idet der undertiden – som i dette vers – kun formelt er tale om en betingelse, derimod reelt om en kendsgerning. I sådanne tilfælde må der oversættes ved *da*, *eftersom* eller lignende. BDR § 372,1; B&J § 290,10a.

Det er det forhold, at verbet γεύεσθαι er brugt i betydningen *erfare*, der forklarer, at det kan konstrueres med en objektsætning (ὅτι κτλ.).

Bla. P72 læser Χριστός og ikke χρηστός som subjektsprædikat. Det er dog sikkert en sekundær læsemåde, da man vanskeligt kan forestille sig, at Χριστός skulle være blevet ændret til χρηστός, hvorimod en ændring den modsatte vej meget vel kan tænkes. Dertil kommer, at χρηστός støttes

af så vægtige håndskrifter som **N**, A, B og C.

V.4-5 Konstruktionen πρὸς ὃν προσερχόμενοι . . . καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε lader sig forstå på to måder. Opfattes οἰκοδομεῖσθε som en indikativ, kan der oversættes: "Idet I kommer til ham . . . opbygges I også selv som levende sten". Opfattes οἰκοδομεῖσθε derimod som imperativ, må det antages, at også participiet προσερχόμενοι har imperativisk betydning. Oversættelsen bliver så: "Kom til ham . . . og lad jer selv som levende sten opbygge".

Til det relative pronomen ὃν, der viser tilbage til ὁ κύριος, knytter sig appositionen λίθον ζῶντα (B&J s. 394, nr. 248), hvortil igen participiet ἀποδοκιμασμένον og adjektiverne ἐκλεκτὸν ἔντιμον knytter sig. Præpositionsleddet ὑπὸ ἀνθρώπων skal forbindes med participiet ἀποδοκιμασμένον og παρὰ θεῶ μετ' ἐκλεκτὸν ἔντιμον.

"At lade sig opbygge til" er meget beslægtet med "at blive til". Derfor er ordene οἶκος πνευματικός efter οἰκοδομεῖσθε naturligt at opfatte som subjektsprædikat. Det samme er det af præpositionen εἰς styrede led ἱεράτευμα ἅγιον.

Οἰκοδομεῖσθε er ikke alene konstrueret med subjektsprædikat, men styrer også infinitiven ἀνεύγκαι (med objektet πνευματικός θυσίας εὐπροσδέκτους) af ἀναφέρειν (B&J s. 433, nr. 700; HKN,F § 88, nr. 104).

Da εὐπροσδέκτος er et sammensat adjektiv, har det ikke særlige former i femininum (HKN,F § 21 anm.1); εὐπροσδέκτους er her femininum knyttet til θυσίας.

V.6 Verbet περιέχειν, der har grundbetydningen "omgive", "omfatte", "omslutte", kan i koine-græsk bruges intransitivt med betydningen "være indeholdt i". Derfor kan διότι περιέχει ἐν γραφῇ oversættes: "for der står i Skriften". BDR § 308. Det er forudsat, at γραφή trods manglende artikel er bestemt form. I modsat fald må der oversættes: "for der står i et skrift", dvs. i et skriftord.

Ἰδοῦ er et udråbsord (interjektion) dannet af imperativen ἰδοῦ (aorist i medium af ὄρω).

Σιῶν er et transkriberet, men ubøjetligt hebraisk egennavn יְרוּשָׁלַיִם, der her står i dativ, da det styres af ἐν.

Medens ἀκρογωνιαῖον er en adjektivisk bestemmelse til λίθον, er ἐκλεκτὸν og ἔντιμον naturligt at opfatte som adjektiviske bestemmelser til udtrykket λίθον ἀκρογωνιαῖον. Det er dog også muligt at opfatte de tre adjektiver som syntaktisk parallelle. I øvrigt er adjektivernes rækkefølge ikke den samme i alle håndskrifter.

Det personlige pronomen αὐτῷ kan oversættes ved "den" (stenen), hvis

man bliver i billedsproget, men også ved "ham" med den begrundelse, at stenen sigter til Kristus.

Den dobbelte nægtelse οὐ μὴ efterfulgt af konjunktiv tjener som en meget stærk benægtelse af noget fremtidigt. BDR § 365; B&J § 263,2f; HKN,S § 142. Vedr. κατασκευθῆ se B&J s. 373, nr. 24.

V.7 Af οὖν fremgår, at τιμὴ i den første sætning må forklares ud fra det foregående, og det må være dette ikke at blive gjort til skamme (οὐ μὴ κατασκευθῆ), som er en ære. Verbet ἔστιν er underforstået, så der er tale om en nominal-sætning.

Participiet τοῦ πιστεύουσιν er en bestemmelse til dativobjektet ὑμῶν - trods det forhold, at ἡ τιμὴ står mellem pronomen og participium. Ἄπιστοῦσιν er et participium, der er dativobjekt i den sætning, hvori det står. Her og i v. 8 er håndskrifterne delte med hensyn til, om verbet skal være ἀπιστεῖν eller ἀπειθεῖν.

Selv om der ikke er bestemt artikel foran λίθος, er ordet bestemt - dels af den efterfølgende relativsætning, dels af den beskrivelse, der findes i det foregående citat.

Nogle håndskrifter læser λίθον og ikke λίθος. Læses λίθον, er ordet objekt for ἀπιστοῦσιν. Læses med de bedste håndskrifter λίθος, er ordet at forstå som subjekt for ἐγενήθη. Da der imidlertid kommer en relativsætning imellem, gentages subjektet - nemlig i form af det demonstrative pronomen οὗτος.

Et præpositionsled indledt med εἰς kan (efter former af f.eks. εἶναι og γίνεσθαι) have samme betydning som et subjektsprædikat. BDR § 145,1; HKN,S § 15. Vedr. ἐγενήθη se B&J s. 381, nr. 122; HKN,F § 88, nr. 21.

Genitiven γωνίας tjener til nærmere at beskrive κεφαλῆν. BDR § 165; B&J § 232,6; HKN,S § 43.

V.8 Λίθος og πέτρα er yderligere to subjektsprædikater til οὗτος i v.7. De to ord er anført i nominativ, da de ikke som κεφαλῆν i det foregående vers er styret af præpositionen εἰς.

Genitiverne προσκόμματος og σκανδάλου er af samme art som γωνίας i slutningen af v. 7. Se henvisningerne dér.

Det relative pronomen οἷ refererer til participiet ἀπιστοῦσιν i v.7. Her er det brugt med betydning omtrent som et personligt pronomen.

Dativen τῷ λόγῳ kunne være bestemt af προσκόπτουσιν (Jfr. Rom. 9,32), men er nok snarere fremkaldt af det til οἷ knyttede participium ἀπειθοῦντες.

Det relative ὃ i præpositionsleddet εἰς ὃ er neutrum og må referere til dette at støde an (jfr. verbet προσκόπτουσιν). Relativsætningen kan altså

oversættes: "hvortil de også var blevet sat, dvs. bestemt" - nemlig af Gud. Se vedr. ἐτέθησαν B&J s. 430, nr. 669; HKN,F § 80.

V.9 Efter ὑμεῖς følger fire subjektsprædikater. Verbet må underforstås. Til hvert af de tre første substantiver γένος, ἱεράτευμα og ἔθνος er knyttet et adjektiv, hvorimod det er et præpositionsled, nemlig εἰς περιποίησιν, der står som adjektivisk bestemmelse til λαός.

Verbet περιποιεῖν kan i medium have betydningen "vinde", "erhverve". Verbalsubstantivet περιποίησις kan følgelig betyde "erhvervelse", "ejendom". Λαός εἰς περιποίησιν betyder altså "et folk til ejendom" = "et ejendomsfolk".

Den underliggende tanke er, at det er Gud, som har gjort læserne til en udvalgt slægt osv. Derfor kan der også naturligt følge en hensigtsbisætning, nemlig ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγελήτε κτλ. BDR § 369; B&J § 296; HKN,S § 144. Vedr. ἐξαγγελήτε se B&J s. 371, nr. 4; HKN,F § 73e.

Τὰς ἀρετὰς er at forbinde med genitiven τοῦ καλέσαντος, hvortil også objektet ὑμᾶς knytter sig ("hans store gerninger, [han] som kaldte jer") samt de to præpositionsled ἐκ σκοτόυς og εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς, der markerer, at der kaldes *fra* mørket *ud i* lyset.

V.10 Det relative οἱ refererer til og giver en nærmere karakteristik af det "I", som er subjekt i v.9. "I, som engang osv." Verberne (antagelig ἦτε og ἔστέ svarende til tidsadverbierne ποτέ og νῦν) er underforstået. Οὐ λαός og λαός θεοῦ er subjektsprædikater.

Da formuleringen i dette vers og dermed også udtrykket οὐ λαός er inspireret af det hebraiske אֵין לֹא (= τὸν οὐ λαόν μου) i Hos. 2,25, må nægtelsen οὐ opfattes som hørende snævert sammen med λαός. Οὐ λαός kan altså gengives ved "ikke-folk". Modsætningen er λαός θεοῦ.

I versets andel halvdel er konstruktionen en anden, idet der kommer to substantiverede participier - begge determineret af artiklen οἱ.

Selv om der i denne vershalvdel ikke er et med νῦν korresponderende ποτέ, bliver dog sagligt set også her et "nu" nodstillet et "engang". Ποτέ ligger implicit i participiet ἠληθήμενοι, som er perfektum participium af ἔλεεῖν, der i passiv har betydningen "finde barmhjertighed". Altså: "I, som ikke fandt barmhjertighed, men nu har fundet barmhjertighed."

I NT er det almindeligvis nægtelsen μὴ, der forekommer foran et participium. Da LXX imidlertid oversætter אֵין knyttet til substantiveret participium ved οὐ, er der i de nytestamentlige citater fra GT (LXX) flere eksempler på οὐ i forbindelse med participier. BDR § 430.

V.11 Ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους kan forbindes med παρακαλῶ, nemlig som en bestemmelse til et underforstået ὑμᾶς. Altså: "Jeg formaner (jer) som fremmede og udlændinge". Ἀπέχεσθαι opfattes så som udfyldende infinitiv til παρακαλῶ. Mere nærliggende er det dog nok at forbinde ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους med infinitiven ἀπέχεσθαι. "Jeg formaner, at I som fremmede og udlændinge holder jer fra". Der er så tale om konstruktionen akkusativ med infinitiv. BDR § 392; B&J § 266,2; HKN,S § 163.

Verbet ἀπέχεσθαι konstrueres med separativ genitiv. BDR § 180,5; B&J § 233,3; HKN,S § 44h.

Selv om der ikke i nytestamentlig græsk som i klassisk græsk sondres mellem brugen af det relative og det ubestemt relative pronomen, forklæres forekomsten af det ubestemt relative αἵτινες i dette vers dog rimeligvis af det forhold, at relativsætningen rummer en kvalitativ bestemmelse af τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν. BDR § 293,2b.

V.12 Der er hverken et udtalt eller udtalt ὑμεῖς at knytte participiet ἔχοντες (nominativ) til. Det må derfor antages, at vi igen har et participium brugt med samme betydning som en imperativ. BDR § 468,2b.

Konstruktionen er den, at ἔχοντες foruden objektet τὴν ἀναστροφὴν har et prædikat til objektet, nemlig καλῆν. "Lad jeres færd blandt hedningerne være god". Τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν er fremhævet ved at stå først i sætningen.

Ἰνᾱ-sætningen med den finite verbalform δοξάσωσιν kan formelt som meningsmæssigt være en følgebisætning, men også en hensigtsbisætning. BDR § 369; B&J § 296,4; HKN,S § 144-145.

I Ἰνᾱ-sætningen er indskudt en anden sætning indledt med ἐν ᾧ. Det er imidlertid et spørgsmål, med hvilken betydning ἐν ᾧ her er anvendt.

Ἐν ᾧ kan betyde "medens", og antages den betydning, kan der oversættes "for at / så at de, medens de bagtaler jer som forbrydere osv." Genitiven ὑμῶν og dermed også ὡς κακοποιῶν skyldes καταλαλοῦσιν. BDR § 181,1; B&J § 234,8; HKN,S § 44i.

I forlængelse af den ovennævnte forståelse af ἐν ᾧ er det naturligt at opfatte ἐκ τῶν καλῶν ἔργων som begrundelse for δοξάσωσιν. Altså: "for at / så at de, medens de bagtaler jer som forbrydere, på grund af de gode gerninger, de ser (ἐποπτεύοντες), må prise osv."

Ἐν ᾧ kan også være lig med ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ. Der kan med andre ord være tale om en relativsætning. Præpositionsleddet ἐκ τῶν καλῶν ἔργων er iflg. denne forståelse at opfatte som led i begrundelsen for δοξάσωσιν. Præpositionsleddet ἐν ᾧ tjener også som begrundelse. Meningen bliver så: "for at / så at de ud fra de gode gerninger, de ser,

må prise Gud på grund af det, de bagtaler jer for som forbrydere".

Uanset om man foretrækker den ene eller den anden af de to nævnte forståelser, består den mulighed at forbinde præpositionsleddet ἐκ τῶν καλῶν ἐργῶν med participiet ἐποπτεύοντες i stedet for med δοξάσωσι.

Når udtrykket ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς er indetermineret, skyldes det formentlig den indeterminerede form הַיּוֹם הַזֶּה i den hebraiske tekst (Es. 10,3). LXX har determineret form.

V.13 Aorist passiv af verbet ὑποτάσσειν betyder "underordne sig" og konstrueres med dativ. Faktisk er alle dativformerne i dette og det følgende vers udløst af ὑποτάγητε.

Når πᾶς står knyttet til et indetermineret substantiv, betyder det "enhver". Her altså "enhver menneskelig ordning". BDR § 275,1; HKN,S § 10 anm. Konstruktionen εἶτε . . . εἶτε betyder "hvad enten . . . eller". BDR § 454,3.

Det til βασιλεῖ knyttede participium ὑπερέχοντι kan gengives ved "overordnet", da verbet ὑπερέχειν betyder "rage op", "rage frem".

V.14 Til dativen ἡγεμόσιν, der er dannet af ἡγεμών, knytter sig participiet πεμπομένοις.

I præpositionsleddet δι' αὐτοῦ refererer αὐτοῦ til βασιλεῖ, der altså er det saglige subjekt for den med πεμπομένοις nævnte handling.

Hensigten med sendelsen (πεμπομένοις) er tydeliggjort ved hjælp af de to præpositionsled, der følger efter, nemlig εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν og (εἰς) ἔπαινον ἀγαθοποιῶν. Der er i begge tilfælde tale om en objektiv genitiv, da κακοποιῶν og ἀγαθοποιῶν sagligt er objekt for den verbalhandling, der ligger i henholdsvis ἐκδίκησιν (at straffe) og ἔπαινον (at rose). BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

V.15 Det indledende ὅτι må være begrundende. Adverbiet οὕτως, der egentlig står som subjektsprædikat, svarer betydningsmæssigt til τοιοῦτο. Οὕτως refererer ikke til det foregående, men til det følgende.

Efter udtrykket οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ konstrueres med akkusativ med infinitiv (ὕμᾱς) φιμοῦν – svarende til, at der konstrueres med akkusativ med infinitiv efter viljesverber (HKN,S § 163). Participiet ἀγαθοποιούσιν knytter sig til det underforståede ὕμᾱς. "For det er Guds vilje, at I ved at gøre det gode (egentl. gørende det gode) lukker munden osv." BDR § 407 og 410.

Objektet for φιμοῦν er τὴν ἀγνώσῃαν. En ordret oversættelse af slutningen af verset ville derfor lyde: "lukker munden på de tåbelige menneskers uforstand".

V.16 De tre parallelle led ὡς ἐλεύθεροι, ὡς ἔχοντες og ὡς δοῦλοι må forbindes med det implicitte subjekt i verbet ὑποτάγητε (v.13). Der kan meget vel ligge et kausalt aspekt i ὡς.

I leddet μὴ ὡς ἐπικάλυμμα κτλ. er τὴν ἐλευθερίαν objekt for ἔχοντες, ἐπικάλυμμα er objektsprædikat (BDR § 157 og HKN,S § 21) og τῆς κακίας en til ἐπικάλυμμα knyttet objektiv genitiv. Ἔχειν τὴν ἐλευθερίαν ἐπικάλυμμα τῆς κακίας = at have friheden som dække over ondskaben.

Θεοῦ må være en possessiv genitiv, da tanken er den, at slaverne tilhører Gud.

V.17 Det er naturligt med præsens imperativ i de formaninger, der gælder det nye liv, som troen er indgangen til. Af de fire imperativer i dette vers er de tre da også præsensformer. Den første er imidlertid aorist, og der er formentlig tale om en kompleksiv aorist. Det altomfattende ligger også i πάντας. BDR § 337,2.

V.18 Οἰκέτης, der egentlig betyder en "husbeboer", bruges ofte i betydningen "tjener", "slave". Den betydning må ordet have her, hvor det forekommer i en såkaldt "hustavle" og er modstillet δεσπότης.

Participiet ὑποτασσόμενοι, der konstrueres med dativ, er her brugt med samme betydning som en imperativ med οἱ οἰκέται som subjekt. BDR § 468,2b; HKN,S § 153d.

Οὐ μόνον . . . ἀλλὰ καὶ = ikke blot . . . men også. Ἀγαθοῖς, ἐπιεικέσιν (B&J § 106,1 og HKN,F § 25) og σκολιοῖς er substantiverede adjektiver.

V.19 Egentlig burde der være kongruens mellem det demonstrative pronomen og det substantiv, der står som subjektsprædikat. Man kunne derfor i stedet for τοῦτο γὰρ χάρις have ventet αὕτη γὰρ χάρις. BDR § 132,1. Meningsmæssigt er der ingen forskel. Direkte oversat: "Det er nåde". Jfr. i øvrigt slutningen af v.20.

I betingelsesbisætningen med hovedleddene ὑποφέρει τις λύπας er konstruktionen casus realis. BDR § 372; B&J § 290,4; HKN,S § 195a. Det til subjektet τις knyttede participium πάσχων rummer et koncessivt aspekt (selv om han lider). BDR § 418,3; B&J § 275,8; HKN,S § 196c.

Udtrykket διὰ συνειδήσιν θεοῦ er usædvanligt og vanskeligt. En mulighed er at antage, at συνειδήσις her har betydningen "medviden", og at θεοῦ er en objektiv genitiv. Διὰ συνειδήσιν θεοῦ kunne så forholdsvis ordret gengives: "på grund af medviden om Gud". Nu bruges

συνειδησις imidlertid normalt i betydning "samvittighed". Er det også tilfældet her, må genitiven θεοῦ være en angivelse af, hvad/hvem samvittigheden er bundet til. Meningen er så: "på grund af den til Gud bundne samvittighed".

V.20 Verset rummer først en spørgende hovedsætning forbundet med en betingelsesbisætning. Dernæst en betingelsesbisætning, der er efterfulgt af en hovedsætning.

Udtrykket κλέος εἶναι τινι betyder "være en til ære". Her må ποῖον γὰρ κλέος (έστιν) κτλ. have betydningen "for hvad ære (er der ved) osv?"

De to betingelsesbisætninger er af samme type som betingelsesbisætningen i v.19. Se kommentarerne til dette vers.

I det første af de to til subjektet for ὑπομενεῖτε knyttede participier (ἀμαρτάνοντες) synes at være indeholdt et kausalt aspekt. Tankegangen kan gengives sådan: "For hvad ære er der ved, om I holder ud, når I straffes, fordi I forsynder jer?" BDR § 418,1; B&J § 275,5; HKN,S § 193b.

I den følgende betingelsesbisætning har participiet ἀγαθοποιούντες – som πάσχων i v.19 – koncessiv betydning. "Men om I holder ud, når I lider, skønt I gør det gode osv." (BDR § 418,3; B&J § 275,8 og HKN,S § 196c. Det er også muligt at se et koncessivt aspekt i πάσχοντες.

Jfr. kommentarerne til v.19 vedr. τοῦτο χάρις.

V.21 Eis τοῦτο peger tilbage på det netop fremførte om at udholde lidelse.

Se vedr. ἐκλήθητε og (i den begrundende ὅτι-sætning) ἔπαθεν B&J s. 399, nr. 307 og s. 416, nr. 504 samt HKN,F § 88, nr. 46 og 73.

Participiet ὑπολαμβάνων (en variant til ὑπολείπων), der står knyttet til Χριστός, er konstrueret med objekt (ὑπογραμμόν) og dativobjekt (ὑμῖν).

Verbet ἐπακολουθεῖν konstrueres med dativ. Derfor formen τοῖς ἔχνεσιν (B&J § 82,1 og HKN,F § 17).

v.22 V. 22, 23 og 24 indledes med det relative pronomen ὅς, der viser tilbage til Χριστός (evt. αὐτοῦ) i v. 21.

Se vedr. εὐρέθη B&J s. 393, nr. 241; HKN,F § 88, nr. 36.

V.23 I participierne λυιδορούμενος og πάσχων, der begge er knyttet til det relative pronomen, kan der ligge enten et tidsaspekt eller måske et indrømmelsesaspekt. BDR § 425,1,2; B&J § 275,4,8; HKN,S § 178 og 181.

Det underforståede objekt for παρεδίδου (B&J s. 384, nr. 157; HKN,F § 78) kan være "sig selv", "sin sag" eller "dommen".

Imperfektformerne (ἀντελοδοῦρει, ἠπειλεί og παρεδίδου) tjener til at beskrive det, der var karakteristisk for Jesu måde at forholde sig på.

V.24 Vedr. det finitte verbum ἀνήνεγκεν se B&J s. 433, nr. 700 og HKN,F § 88, nr. 104. Pronominet αὐτός er her brugt med betydningen "selv". BDR § 288; B&J § 120,5b; HKN,S § 75.

Præpositionsleddet ἐπὶ τὸ ξύλον er knyttet til verbet ἀνήνεγκεν og betyder "op på træet", dvs. "op på korset". Det foranstående præpositionsled ἐν τῷ σώματι kan opfattes som svarende til instrumental dativ, men det skal nok snarere udtrykke den tanke, at det som menneske / i sin menneskelige eksistens, han bar synden op på korset.

Med ἵνα-sætningen angives hensigten med den handling, der er omtalt i den foranstående relativbisætningen.

Det til subjektet for ζήσωμεν knyttede participium ἀπογενόμενοι er dannet af det ikke andre steder i NT forekommende verbum ἀπογίνεσθαι, der kan betyde "gå til grunde", "dø". Ταῖς ἀμαρτίαις og τῆ δικαιοσύνη er dativus commodi et incommodi. BDR § 188; B&J § 236,3; HKN,S § 28.

Sætningen οὐ τῷ μῶλωπι ἰάθητε (B&J s. 396, Nr. 283) er den fjerde relativsætning knyttet til Χριστός (αὐτοῦ) i v. 21. Τῷ μῶλωπι er en instrumental dativ.

V. 25 Med den omskrevne imperfektum ἦτε πλανώμενοι kommer det tydeligt frem, at det er en tilstand, der beskrives.

Se vedr. verbet ἐπεστράφητε B&J s. 427, nr. 637, og HKN,F § 88, nr. 92. Det νῦν, der markerer det radikalt nye, findes også 1,12; 2,10 og 3,21. Til verbet ἐπεστράφητε er præpositionsleddet ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον knyttet. Τῶν ψυχῶν er en objektiv genitiv knyttet til ἐπίσκοπον. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

KAPITEL 3

V.1 Ὁμοίως refererer vel i første række til 2,18, men også til 2,13. Jfr. igen 3,7. Som ὑποτασσόμενοι i 2,18 har participiet ὑποτασσόμενοι her i 3,1 imperativisk betydning. Se vedr. det uregelmæssige substantiv ἀνδράσιν B&J § 80 og HKN,F § 18.

I den med ἵνα indledte hensigtsbisætning, hvor der ikke - som det hyppigst er tilfældet i hensigtsbisætninger - er konjunktiv, men futurum indikativ (κερδηθήσονται), er indskudt en anden sætning - nemlig betingelsesbisætningen εἰ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ (casus realis). Det ubestemte τινες må referere til τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν.

Til verbet κερδηθήσονται (B&J s. 400, nr. 320; HKN,F § 88, nr. 50), knytter sig to præpositionsled, nemlig διὰ τῆς ἀναστροφῆς og ἄνευ λόγου. Διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς betyder "gennem / ved kvindernes/hustruernes livsførelse". Ἄνευ er en uegentlig præposition og konstrueres - som det er almindeligt for en sådan - med genitiv. BDR § 216,2; B&J § 242; HKN,S § 47 og 50.

V.2 Det til subjektet for κερδηθήσονται knyttede participium ἐποπτεύσαντες (P72, N* m.fl. læser præsens participium og betoner dermed samtidigheden med κερδηθήσονται) rummer et kausalt aspekt og tjener som begrundelse for κερδηθήσονται. Participiet med det efterfølgende objekt svarer betydningsmæssigt til en årsagsbisætning. BDR § 418,1; B&J § 275,5; HKN,S § 179.

Præpositionsleddet ἐν ὄβῳ står - ligesom adjektivet ἀγνήν - som en adjektivisk bestemmelse til τὴν ἀναστροφήν. Ὑμῶν, der refererer til de kvinder, som formaningen er rettet mod, er en subjektiv genitiv.

V.3 Som subjekt for ἔστω (B&J § 156; HKN,F § 81) kan man efter det relative ὧν, der er at forbinde med ὑμῶν i v.2, underforstå ὁ κόσμος. Subjektsprædikat er så ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος.

I den helt usædvanligt omfangsrige bestemmelse af subjektsprædikatet ὁ κόσμος tjener genitiverne ἐμπλοκῆς, περιθέσεως og ἐνδύσεως til nærmere at karakterisere κόσμος. Τριχῶν opfattes naturligt som en objektiv genitiv knyttet til ἐμπλοκῆς, χρυσίων som en objektiv genitiv knyttet til περιθέσεως og ἱματίων som en objektiv genitiv knyttet til ἐνδύσεως. Se vedr. det uregelmæssige substantiv τριχῶν (nom. sing. θριξί) B&J § 71 og 73,7 samt HKN,F § 7f. og 18.

V.4 Ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος er et nyt subjektsprædikat til det underforståede ὁ κόσμος i v.3. Τῆς καρδίας kan opfattes som en appositions-genitiv. Med τῆς καρδίας præciseres, hvad der menes med udtrykket ὁ κρυπτός ἄνθρωπος. BDR § 167,2; B&J § 232,8; HKN,S § 43.

Til ἄνθρωπος er knyttet et præpositionsled ἐν τῷ ἀφθάρτῳ. Man må opfatte ἀφθάρτῳ som et substantiveret adjektiv eller underforstå et substantiv - evt. κόσμῳ. Til præpositionsleddet er knyttet genitiven τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος. Der kan oversættes: "med en mild og stille ånds uforgængelighed / evt. uforgængelige skønhed".

Da det relative pronomen ὃ - med subjektsprædikatet πολυτελής (B&J § 106,1 og HKN,F § 25) - er neutrum, kan det formelt forbindes enten med τῷ ἀφθάρτῳ, med τοῦ πνεύματος eller med hele den foranstående sætning. Den sidste mulighed er nok af indholdsmæssige grunde den sandsynligste.

V.5 I dette vers, der tjener som begrundelse for det foregående, er ἐκόσμου hovedverbet, og imperfektformen tjener antagelig til at beskrive situationen, som den engang (ποτέ) var. Der kan dog også være tale om en iterativ imperfektum. BDR § 325; HKN,S § 112. Καί har i denne sætningen betydningen "også".

Det substantiverede participium αἱ ἐλπίζουσαι, der er knyttet til αἱ ἄγιοι γυναῖκες, svarer med det efterfølgende præpositionsled εἰς θεόν betydningsmæssigt til en relativbisætning.

Også participiet ὑποτασσόμεναι er i sin form bestemt af αἱ ἄγιοι γυναῖκες. "De hellige kvinder smykkede sig, idet de underordnede sig", dvs. "de hellige kvinder smykkede sig ved at underordne sig".

V.6 Σάρρα (hebraisk שָׂרָה) er et af de fra hebraisk transkriberede egennavne, der - i modsætning til Ἀβραάμ (אַבְרָהָם) - lader sig indpasse i et græsk bøjningsmønster.

Aoristformen ὑπήκουσεν (B&J s. 373, nr. 28; HKN,F § 88, nr. 5) skyldes sikkert det forhold, at der er tænkt på en bestemt lejlighed (jfr. Gen. 18,12). Det til Σάρρα knyttede participium καλοῦσα er konstrueret med to akkusativer. Κύριον er prædikat til αὐτόν. BDR § 157,2; B&J § 216; HKN,S § 21.

Det relative pronomen ἧς refererer til Σάρρα. Altså: "hvis børn I er blevet". Se vedr. ἐγενήθητε B&J s. 381, nr. 122 og HKN,F § 88, nr. 21.

Til subjektet for ἐγενήθητε (dvs. de kvinder, som formaningen i dette afsnit er rettet til) knytter sig participierne ἀγαθοποιοῦσαι og φοβούμεναι med den foranstillede nægtelse μή. Man kan forstå det sådan, at participierne angiver grunden til, at kvinderne er blevet Saras

børn ("fordi I gør det gode osv."). Meningen er dog snarere den, at de skal udtrykke, hvad der ligger i dette at være Saras børn ("når I gør det gode osv.").

Efter nægtelsen μή μά μηδεμίαν (af μηδείς) oversættes positivt, dvs. ved "nogen". BDR § 431,2; HKN,S § 211,4. Μη φοβούμενοι μηδεμίαν πτόησιν μά altså oversættes ved "ikke frygtende nogen trussel".

Πτόησις forekommer kun denne ene gang i Det nye Testamente - er altså et ἄπαξ λεγόμενον.

V.7 Igen har participierne (συνοικοῦντες og ἀπονέμοντες) imperativisk betydning (BDR § 468,2b; HKN,S § 153d.

Συνοικοῦντες, hvortil præpositionsleddet κατὰ γνώσιν er knyttet, er konstrueret med dativ (τῷ γυναικέῳ). En nogenlunde ordret oversættelse, idet dog ὡς ἀσθενεστέρω σκεύει oversættes efter τῷ γυναικέῳ, hvortil det knytter sig, kunne lyde: "På samme måde skal I mænd leve med forstand sammen med den kvindelige (dvs. sammen med hustruen) som med en svagere skabning".

Efter ἀπονέμοντες kan man som dativobjekt underforstå f.eks. ταῖς γυναιξίν ὑμῶν. Ἀπονέμειν τιμὴν er et fra klassisk græsk kendt udtryk med betydningen: "vise ære".

Συγκληρονόμοις (femininum trods endelsen -οις; HKN,F § 21 anm.1) er knyttet til det underforståede γυναιξίν. "Vis jeres hustruer ære som dem, der også er medarvinger".

Χάριτος er en objektiv genitiv knyttet til ordet συγκληρονόμοις; ζωῆς opfattes naturligt som en appositionsgenitiv knyttet til χάριτος. Ζωῆς definerer, hvori χάρις består. BDR § 167,2; B&J § 232,8; HKN,S § 43.

Præpositionen εἰς med den substaterede akkusativ med infinitiv τὸ μή ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς kan betegne såvel hensigt som følge. Her forekommer det første at være det sandsynligste. BDR § 402,2; B&J § 296,3; HKN,S § 170a.

V.8 Τὸ τέλος er en adverbial akkusativ med betydningen "til slut", "endelig". BDR § 160,2; B&J § 230,1f; HKN,S § 25.

Som finit verbum kan man underforstå imperativen ἔστε (BDR § 128,6) eller participiet ὄντες. Skal participiet underforstås, må det have imperativisk betydning.

Som subjektsprædikat står de fem adjektiver ὁμόφορονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαγχοι og ταπεινόφορονες.

V.9 Participierne ἀποδιδόντες og εὐλογοῦντες har imperativisk betydning. BDR § 468,2b; HKN,S § 153d. Subjektet er det samme som i

det foregående vers. Τοὐναντίον er en sammentrækning af artiklen τό og ἐναντίον (neutrum af ἐναντίος).

Der er to måder, hvorpå man kan forstå det demonstrative pronomen τοῦτο i den begrundende sætning ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε (B&J s. 399, nr. 307; HKN,F § 88, nr. 46), idet pronominet dels kan pege tilbage på det i det umiddelbart foregående fremførte (ἵνα-sætningen er så at opfatte som en hensigtsbisætning), dels pege frem mod ἵνα-sætningen. Den sidste forståelse synes mest nærliggende, og ἵνα-sætningen er så en udfoldelse eller definition af, hvad der ligger i τοῦτο. "Dertil blev I kaldet, at I skal arve velsignelse".

V.10 Ἀγαπᾶν og ἰδεῖν (B&J s. 413, nr. 477; HKN,F § 88, nr. 72) er udfyldende infinitiver knyttet til ὁ θέλων. BDR § 392,1a; B&J 269,2; HKN,S § 161.

Verbet παύειν, der i aktiv kan betyde "bringe til standsning", "få til at ophøre", "holde tilbage", indgår i dette vers (med ὁ θέλων som subjekt) i to konstruktioner, idet det nemlig først er konstrueret med objekt (τήν γλώσσαν) og et præpositionsled (ἀπὸ κακοῦ), dernæst med objekt (χεῖλη - af χεῖλος) og en substantiveret akkusativ med infinitiv (τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον), der udtrykker en følge. BDR § 400,4; B&J § 270,2; HKN,S § 160.

Nogle håndskrifter har et tydeliggørende αὐτοῦ efter γλώσσαν og χεῖλη.

V.11 Det substantiverede participium ὁ θέλων (v. 10) er subjekt for de fire imperativer i dette vers.

Som det oftest er tilfældet, har ἐκκλίνειν intransitiv betydning.

V.12 I dette vers er verberne underforstået. Vedr. substantivet ὄρα se B&J § 70 og 73,8 samt HKN,F § 18.

Det er et fortolkningsspørgsmål, om ἐπὶ nødvendigvis har samme betydning i begge præpositionsled, selv om det styrer samme kasus. Det forhold, at ἐπὶ i første tilfælde er knyttet til δικαίους, i andet derimod til ποιοῦντας κακά, synes - sammen med adversativpartiklen δέ - at tale for, at der er en betydningsforskel. Dog forekommer det problematisk med A.S. og P. Seidelin at oversætte: "men Herrens Åsyn er lukket over dem, der gør det onde".

V.13 Ὁ κακῶσων (af κακοῦν) er subjektsprædikat i versets første sætning. Verbet (en form af εἶναι) er underforstået.

I betingelsesbisætningen er konstruktionen casus eventualis. BDR § 373,1; B&J § 290,5; HKN,S § 147b og 195c.

Τοῦ ἀγαθοῦ er en objektiv genitiv knyttet til ζηλωταί. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

Vedr. γένησθε se B&J s.381, nr. 122 og HKN,F § 88, nr. 21.

V.14 I betingelsesbisætningen er konstruktionen den i NT sjældent forekommende casus potentialis. BDR § 385,2; B&J § 290,7; HKN,S § 156.

Hovedsætningen består kun af ét ord, subjektspredikatet μακάριοι. Verbet (med implicit subjekt) er underforstået. En del håndskrifter har dog verbet ἔστέ. V.14a er i øvrigt indholdsmæssigt meget beslægtet med Matth. 5,10.

Sprogligt er det muligt at opfatte αὐτῶν i den efterfølgende sætning som en subjektiv genitiv, og meningen ville så være, at de (læserne) ikke skulle frygte for den skræk, de (αὐτῶν, dvs. forfølgere) forårsagede. Mere nærliggende er det dog at opfatte φόβον som et indre objekt (BDR § 153; B&J 230a; HKN,S § 22), der forstærker verbet φοβηθήτε, og αὐτῶν som en objektiv genitiv knyttet til φόβον. Meningen er så, at de (læserne) ikke skal frygte dem (αὐτῶν, dvs. forfølgere).

Verbet φοβεῖσθαι danner kun aorist i passiv, men det kan altså tage objekt. BDR § 149,1. Da φοβηθήτε og ταραχθήτε er imperativer, er det μὴ, der forekommer som nægtelse.

V.15 Efter det adversative δέ følger verbet ἀγιάσατε, der er en med φοβηθήτε og ταραχθήτε syntaktisk parallel imperativ.

Τὸν Χριστόν kan opfattes som prædikat til κύριον ("I skal hellige Kristus som herre", men mere nærliggende er det nok at opfatte ordet som apposition "Herren, Kristus skal I hellige").

Adjektivet ἔτοιμοι er knyttet til subjektet for de tre imperativer. Der kan evt. underforstås en verbalform, og det kunne være en imperativ (ἔστε) eller et participium (ὄντες).

Den, man er rede til forsvar overfor, står i dativ. Derfor παντὶ τῷ αἰτοῦντι. Efter verbet αἰτεῖν står både den, man beder om / afkræver noget, og det, man beder om / afkræver, i akkusativ. BDR § 155,2; B&J § 229,4; HKN,S § 20. Substantivet λόγος kan - som her - have betydningen regnskab. Αἰτεῖν τινα λόγον περὶ τινος = at kræve en til regnskab for noget.

V.16 Leddet ἀλλὰ μετὰ πραύτητος καὶ φόβου må være knyttet til ἔτοιμοι πρὸς ἀπολογία. Participiet ἔχοντες er knyttet til subjektet for ἀγιάσατε.

"Ἰνα-sætningen er formentlig at opfatte som en hensigtsbisætning, men der kan også være tale om en følgebisætning. I denne sætning er det

substantiverede participium οἱ ἐπηρεάζοντες ("de, der håner") subjekt og καταισχυνωθῶσιν (B&J s. 373, nr. 24) verbum. BDR § 369,1; 296,4; HKN,S § 144. Ἐπηρεάζοντες har som objekt ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν.

I ἴνα-sætningen er indskudt sætningen ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε. Den kan opfattes på to måder. Ἐν ᾧ kan have betydningen "medens", "når" (BDR § 383,1; B&J § 293,1). Den indskudte sætning kan så oversættes "når I bagtales". Man kan også forstå det sådan, at det relative pronomen ᾧ refererer til det, som de bagtales for - ἐν ᾧ altså lig ἐν τούτῳ ἐν ᾧ. Oversættelsen af ἴνα-sætningen med den indbyggede relativbisætning kunne så lyde sådan: "for at de, der håner jeres gode livsførelse i Kristus, må blive gjort til skamme (ved det), hvorved I bagtales".

Det er antagelig under indflydelse af 2,12, at mange håndskrifter (herunder **ℵ** og **A**) læser καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν.

V.17 Κρεῖττον (ἔστιν) er et upersonligt udtryk ("det er bedre"), der her udløser konstruktionen akkusativ med infinitiv. Her er ganske vist akkusativen underforstået, men af de til denne akkusativ knyttede participier ἀγαθοποιούντας og κακοποιούντας kan sluttes, at det er en pluralisform, formentlig ὑμῶς, evt. ἡμῶς. Infinitiven er πάσχειν.

Κρεῖττον er en komparativ. B&J 111,2; HKN,F § 26e. I NT veksles der mellem stavemåderne κρεῖττων og κρεῖσσων. BDR § 34,1b.

I betingelsesbisætningen εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ (egentlig: "hvis Guds vilje skulle ville") er konstruktionen casus potentialis. BDR § 385,2; B&J § 264,3b; HKN,S § 156. Med optativen gøres det tydeligt, at læserne må regne med muligheden for at blive udsat for lidelser; jfr. v. 14.

V.18 Med ὅτι indføres en begrundelse for udsagnet i v.17. Til subjektet Χριστός knytter sig først adjektivet δίκαιος og dernæst i den følgende sætning participierne θανατωθεῖς og ζωοποιηθεῖς.

Vedr. ἔπαθεν se B&J s. 416, nr. 504; HKN,F § 88, nr. 73. I øvrigt læser de fleste håndskrifter, herunder også P72, ἀπέθανεν (af ἀποθνήσκειν).

I præpositionsleddet περὶ ἁμαρτίων er περὶ brugt med omtrent samme betydning som ὑπὲρ i det umiddelbart efterfølgende præpositionsled ὑπὲρ ἁδίκων, dvs. med betydning "for", "for ... skyld". BDR § 229,1.

Vedr. verbet προσάγειν i hensigtsbisætningen se B&J s. 372, nr. 12; HKN,F § 88, nr. 1.

Σαρκί, der er knyttet til θανατωθεῖς, og πνεύματι, der er knyttet til ζωοποιηθεῖς, må opfattes som henseendets dativ. BDR § 197; B&J § 238,5; HKN,S § 35.

V.19 Forbindes det relative $\bar{\omega}$ i præpositionsleddet $\bar{\epsilon}\nu$ $\bar{\omega}$ med $\pi\nu\epsilon\acute{\upsilon}\mu\alpha\tau\iota$, kan $\bar{\epsilon}\nu$ $\bar{\omega}$ $\pi\omicron\rho\epsilon\upsilon\theta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$ (participiet er knyttet til ordet $\chi\rho\iota\sigma\tau\acute{\omicron}\varsigma$) $\acute{\epsilon}\kappa\eta\rho\upsilon\acute{\xi}\epsilon\nu$ oversættes "i hvilken han gik hen og prædikede". $\bar{\epsilon}\nu$ $\bar{\omega}$ kan imidlertid også være brugt som en konjunktion med betydningen "hvorved", "således". Meningen er så, at Kristus som den, der led døden i kødet og blev vakt til live i ånden, gik hen og prædikede osv.

V.20 Participiet $\acute{\alpha}\pi\epsilon\iota\theta\eta\sigma\sigma\alpha\iota\nu$ er knyttet til $\tau\omicron\iota\varsigma$ $\pi\nu\epsilon\acute{\upsilon}\mu\alpha\sigma\iota\nu$. Man kunne have ventet artiklen $\tau\omicron\iota\varsigma$ gentaget foran $\acute{\alpha}\pi\epsilon\iota\theta\eta\sigma\sigma\alpha\iota\nu$.

I tidsbisætningen $\delta\tau\epsilon$ κτλ. kommer verbet af $\acute{\alpha}\pi$ - $\acute{\epsilon}\kappa$ - $\delta\acute{\epsilon}\chi\omicron\mu\alpha\iota$. Om ændringen af præpositionen $\acute{\epsilon}\kappa$ som følge af augment se HKN,F § 44d. Med imperfektformen tilkendegives, at der tænkes på en længere periode i fortiden. Grammatisk er η $\mu\alpha\kappa\rho\theta\upsilon\mu\acute{\iota}\alpha$ subjekt for $\acute{\alpha}\pi\epsilon\acute{\xi}\epsilon\delta\acute{\epsilon}\chi\epsilon\tau\omicron$, men sagligt ligger subjektet i genitiven $\tau\omicron\upsilon$ $\theta\epsilon\omicron\upsilon$.

$N\bar{\omega}\epsilon$ (af $\bar{\eta}\bar{\nu}$) er et af de transkriberede hebraiske egennavne, der ikke bøjjes. Her viser sammenhængen, at $N\bar{\omega}\epsilon$ må være genitiv.

$\kappa\alpha\tau\alpha\sigma\kappa\epsilon\upsilon\alpha\zeta\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\varsigma$ $\kappa\iota\beta\omega\tau\omicron\upsilon$ (fem.) er en absolut genitiv, der her svarer til en tidsbisætning. BDR § 423; B&J § 277; HKN,S § 49.

Præpositionen $\epsilon\iota\varsigma$ foran det relative $\eta\bar{\nu}$ udtrykker, at de få ($\delta\lambda\iota\gamma\omicron\iota$) blev reddet ind i arken. BDR § 205. Se vedr. $\delta\iota\epsilon\sigma\acute{\omega}\theta\eta\sigma\alpha\nu$ B&J s. 428, nr. 649; HKN,F § 88, nr. 94.

Sprogligt kan præpositionsleddet $\delta\iota$ $\bar{\upsilon}\delta\alpha\tau\omicron\varsigma$ både betyde "gennem vand" (lokal betydning) og "ved hjælp af vand" (instrumental betydning). Det bliver et fortolkningsspørgsmål, hvilke af de to betydninger der må antages at foreligge her.

V.21 Forbindes det relative $\delta\bar{\omicron}$ med $\bar{\upsilon}\delta\alpha\tau\omicron\varsigma$ i det foregående vers, kan konstruktionen gengives sådan: "som nu i et modbillede, en dåb, frelser også jer". Dvs. syndflodens vand bliver et billede på det dåbsvand / den dåb, som nu bringer frelse. Relateres $\delta\bar{\omicron}$ ikke specielt til $\bar{\upsilon}\delta\alpha\tau\omicron\varsigma$, men til hele det foranstående udsagn, kan meningen gengives med følgende formulering: "som modbillede hertil frelser en dåb / dåben nu også jer".

Det er $\beta\acute{\alpha}\pi\tau\iota\sigma\mu\alpha$, der i det umiddelbart følgende defineres med formuleringen $\omicron\upsilon$ $\acute{\alpha}\pi\theta\epsilon\omicron\sigma\iota\varsigma$, $\acute{\alpha}\lambda\lambda\acute{\alpha}$ $\acute{\epsilon}\pi\epsilon\rho\acute{\omega}\tau\eta\mu\alpha$.

Om de mange genitiver følgende. Genitiven $\acute{\rho}\acute{\upsilon}\pi\omicron\upsilon$ er bestemt af verbalsubstantivet $\acute{\alpha}\pi\theta\epsilon\omicron\sigma\iota\varsigma$ og må betegnes som en objektiv genitiv. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40. $\Sigma\alpha\rho\acute{\kappa}\omicron\varsigma$ er en possessiv genitiv knyttet til $\acute{\rho}\acute{\upsilon}\pi\omicron\upsilon$. BDR § 162; B&J § 232,3; HKN,S § 38. Den til $\acute{\epsilon}\pi\epsilon\rho\acute{\omega}\tau\eta\mu\alpha$ knyttede genitiv $\sigma\upsilon\nu\epsilon\iota\delta\eta\sigma\epsilon\omega\varsigma$ $\acute{\alpha}\gamma\alpha\theta\eta\varsigma$ er en subjektiv genitiv. Det samme er $\bar{\iota}\eta\sigma\omicron\upsilon$ $\chi\rho\iota\sigma\tau\omicron\upsilon$. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 39. Endelig er $\acute{\alpha}\nu\alpha\sigma\tau\acute{\alpha}\sigma\epsilon\omega\varsigma$ styret af præpositionen $\delta\iota\acute{\alpha}$.

Præpositionsleddet δὲ ἀναστώσεως må utvivlsomt forbindes med σῶζει.

V.22 I udtrykket ἐν δεξιᾷ er substantivet χειρὶ at underforstå. Ἐν δεξιᾷ er altså lig ἐν δεξιᾷ χειρὶ. BDR § 241,6. Particippet πορευθεὶς står knyttet til subjektet ὄς.

Leddene ὑποταγέντων (B&J s. 428, nr. 652; HKN,F § 50a) ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων er en absolut genitiv, der betydningsmæssigt svarer til en tidsbisætning. BDR § 423; B&J § 277,1; HKN,S § 49.

KAPITEL 4

V.1 Χριστοῦ παθόντος (B&J s. 416, nr. 504; HKN,F § 88, nr. 73) er en absolut genitiv, der betydningsmæssigt svarer til en årsagsbisætning. BDR § 423; B&J § 277; HKN,S § 49.

Partiklen οὖν må i første række forklares med henvisning til udsagnet i 3,18, og dativen σαρκί må opfattes som henseendets dativ. Det samme gælder σαρκί i ὅτι-sætningen i slutningen af verset. BDR 197; B&J § 238,5; HKN,S § 35.

Da der ikke er noget augment, må ὀπλισάσθε være imperativ. Det, man udruster sig med, kan - som her - stå i akkusativ. Derfor τὴν αὐτὴν ἔννοιαν. Der er rimeligvis tale om et af de i NT ret sjældne eksempler på henseendets akkusativ. BDR § 160; B&J § 230,2; HKN,S § 24. Om betydningen af αὐτὴν mellem artikel og substantiv se B&J § 120,5c; HKN,F § 30.

Der er to måder at forstå ὅτι-sætningen på, nemlig enten som en årsagsbisætning (den almindeligste forståelse) eller som en definitionssætning, dvs. som en sætning, der definerer indholdet af ἔννοια, der så må forudsættes at betyde "tanke".

Verbet παύειν kan i medium have betydningen "ophøre med", "være færdig med". Verbet er her konstrueret med separativ genitiv. Ἀμαρτίας, der formelt kunne være akkusativ pluralis, er altså genitiv singularis. BDR § 180,6; B&J § 234,10b.

Med perfektformen πέπυται er den nutidige konsekvens af den fortidige handling - her snarere beslutning - fremhævet. BDR § 318,4; B&J § 255,1-2; HKN,S § 124.

V.2 Εἰς τό med akkusativ (der som her kan være underforstået) og infinitiv (her βιῶσαι med nægtelsen μηκέτι) kan såvel udtrykke hensigt som følge. BDR § 402,2; B&J § 271,2; HKN,S § 170a. Knyttes εἰς τό κτλ. til den umiddelbart foranstående ὅτι-sætning, må man underforstå akkusativen αὐτόν (refererende til ὁ παθών). De fleste opfatter imidlertid ὅτι-sætningen som et nærmest parentetisk indskud og forbinder følgelig εἰς τό κτλ. med ἡμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλισάσθε, og så er det ἡμεῖς, der må underforstås som subjekt for βιῶσαι.

Til τὸν χρόνον, der må betegnes som en akkusativ om udstrækningen i tid (BDR § 161; B&J 230,4; HKN,S § 23), er der to adjektiviske bestemmelser, nemlig dels adjektivet ἐπίλοιπον, dels præpositionsleddet ἐν σαρκί.

Ligesom ζῆν (af ζῶω) kan det synonyme βιοῦν (af βιόω) konstrueres

med det, man lever for og dermed er bestemt af, i dativ. Derfor ἐπιθυμίας og θελήματι i forbindelse med βιώσαι. Ἀνθρώπων og θεοῦ opfattes naturligt som subjektive genitiver.

V.3 Konstruktionen er lidt usædvanlig. BDR § 405,2. Subjekt er ὁ παρεληλυθῶς (B&J s. 392, nr. 235; HKN,F § 88, nr. 34) χρόνος og ἄρκετός er subjektsprædikat. Efter ἄρκετός følger en akkusativ med infinitiv (BDR § 393,3), nemlig ὑμᾶς, der dog er underforstået, og κατεργάσθαι (B&J s. 390, nr. 220; HKN,F § 88, nr. 33). Participiet πεπορευμένους er knyttet til det underforståede ὑμᾶς, og τὸ βούλημα er objekt for infinitiven.

Det til εἰδωλολατρίαις knyttede adjektiv har endelsen -οις, da det som sammensat adjektiv ikke har en særlig form i femininum. HKN,F § 21 anm.1. Da θέμις betyder "lov", "ret", betegner det med alpha privativum indledte adjektiv ἀθέμιτος det, som ikke svarer til "lov" og "ret".

Vers 3 kan oversættes som følger: "For det er nok, at I i den forløbne tid har gjort hedningernes vilje, idet I har vandret/levet i udsvævelser osv."

V.4 Det underforståede subjekt for ξενίζονται må være οἱ ἔθνη (jfr. τῶν ἐθνῶν i v.3). I Passiv betyder ξενίζειν "undre sig", og det, man undres over, kan stå i dativ eller - som her - være angivet i et præpositionsled styret af ἐν - nemlig ἐν φ̄.

Ἐν φ̄ (φ̄ et relativt pronomen) betyder "derover", og hermed sigtes til, at de kristne ikke længere lever som hedningerne, som det fremgår af den absolutte genitiv μὴ συντρέχόντων ὑμῶν med det efterfølgende til συντρέχόντων knyttede præpositionsled εἰς τὴν αὐτὴν (B&J § 120,5c; HKN,F § 30) τῆς ἄσωτίας ἀνάχυσιν. Τῆς ἄσωτίας er en nærmere bestemmelse til τὴν ἀνάχυσιν.

Participiet βλασφημοῦντες er knyttet til det underforståede subjekt for ξενίζονται. Det er maskulinum, da det underforståede subjekt τὰ ἔθνη trods neutrumformen betegner mennesker.

V.5 Det relative pronomen οἷ refererer til det underforståede subjekt for ξενίζονται.

Vedr. verbet ἀποδώσουσιν se B&J s. 384, nr. 157; HKN,F § 78.

Udtrykket ἀποδιδόναι λόγον betyder "aflægge regnskab". Den, man aflægger regnskab for, står i dativ.

Formuleringen ὁ ἔτοιμος ἔχειν svarer betydningsmæssigt til ὁ ἕτοιμος εἶναι (han, som er parat til) og konstrueres derfor også med en udfyldende infinitiv - her κρῖναι. BDR § 393,3; B&J § 269,4; HKN,S §

167. Participiet ζῶντας og adjektivet νεκρούς er brugt substantivisk – som objekt for κρῖναι.

V.6 Εἰς τοῦτο betyder "til dette", "med henblik på dette" dvs. "derfor".

Det er et fortolkningsspørgsmål, om ἵνα-sætningen skal forstås som en hensigts- eller som en følgebisætning. Formelt er verberne κριθῶσι (B&J s. 402, nr. 349; HKN,F § 88, nr. 57) og ζῶσι (B&J s. 394, nr. 248) parallelle, men ud fra εὐηγγελισθῆ er det rimeligt at slutte, at ζῶσι meningsmæssigt er det centrale.

Udtrykkene κριθῶσι κατὰ ἀνθρώπους og ζῶσι κατὰ θεόν betyder antagelig "dømmes svarende til mennesker", dvs. "dømmes, som mennesker dømmes", og "leve svarende til Gud", dvs. "leve, som Gud lever".

Dativen σαρκί må nok "på legemet". Svarende hertil kan πνεύματι have betydningen "i ånden". "Ved ånden" ville dog sprogligt også være en mulighed.

V.7 Πάντων kan formelt være maskulinum og neutrum. Af meningsmæssige grunde er neutrum at foretrække. Πάντων τὸ τέλος betyder altså "alle tings ende / afslutning". Betydningen af perfektformen ἤγγικεν er "er kommet nær". B&J s. 386, nr. 174.

De to imperativer σωφρονήσατε og νήψατε følger (οῦν) af udsagnet i den foregående sætning. Imperativerne er aoristformer, og der er rimeligvis tale om en ingressiv aorist. BDR § 331; B&J § 254; HKN,S § 119. Νήφειν, hvis grundbetydning er "at være ædru", anvendes i Det nye Testamente altid i overført betydning. Det kan ofte gengives ved "at være årvågen".

Præpositionsleddet εἰς προσευχάς angiver, hvad der er sigtet med imperativerne – i hvert fald med den sidste – nemlig at der skal blive mulighed for bøn.

V.8 Også i dette vers må πάντων antages at være neutrum, idet udtrykket πρὸ πάντων utvivlsomt betyder "frem for alle ting", dvs. "frem for alt". BDR 213,1; B&J § 241,14; HKN,S § 65.

Participiet ἔχοντες er brugt med imperativisk betydning (BDR § 468,2b; HKN,S § 153d). Udtrykket τὴν εἰς ἑαυτοῦς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες betyder direkte oversat "hav den indbyrdes kærlighed udstrakt" (ἐκτενῆ står prædikativt), dvs. "hav inderlig kærlighed til hinanden". Se vedr. ἐκτενῆ B&J § 106,1 og HKN,F § 25.

Verbet ἔχοντες berundes i den efterfølgende ὅτι-sætning. I denne er den til objektet πλήθος knyttede genitiv ἀμαρτιῶν en artens genitiv. BDR § 167,1; B&J § 232,5; HKN,S § 42.

I stedet for καλύπτει læser en række håndskrifter - herunder P72 og \aleph - futurumformen καλύψει, hvilket kan skyldes påvirkning fra Jak. 5,20.

V.9 Φιλόξενοι er subjektsprædikat. Man kan underforstå imperativen ἔστε. Adjektivet φιλό-ξενος betyder "elskende gæster", dvs. "gæstfri".

ἄνευ er et uegentligt pronomen, og som det er almindeligt for disse, konstrueres ἄνευ med genitiv. BDR § 216,2; B&J § 242; HKN,S § 50.

V.10 Ἐκάστος må opfattes som foranstillet subjekt i den indledende sammenligningsbisætning ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν (B&J s. 404, nr. 364; HKN,F § 88, nr. 59) χάρισμα. Hørte ἕκαστος hovedsætningen til, ville der være tale om anakoluti, da der i denne er pluralis.

I hovedsætningen har participiet διακονοῦντες imperativisk betydning. BDR § 468,2b; HKN,S § 153d. Subjektet er et underforstået ὑμεῖς, hvortil sammenligningsleddet ὡς καλοῖ οἰκονόμοι knytter sig.

Participiet διακονοῦντες er her konstrueret med akkusativen αὐτό samt εἰς med akkusativ. Jfr. konstruktionen i 1,12, hvor der er dativ i stedet for εἰς med akkusativ. Pronominet αὐτό, refererer til χάρισμα. Meningen er, at de skal tjene hinanden "med den".

Efter οἰκονόμοι følger en objektiv genitiv, nemlig ποικίλης χάριτος. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

Ved skiftet fra aorist (ἔλαβεν) til præsens (διακονοῦντες) tydeliggøres det, at det at tjene skal være en varig følge af modtagelsen af en nådegave.

V.11 I de to betingelsesbisætninger εἴ τις λαλεῖ og εἴ τις διακονεῖ er der konstrueret med casus realis. BDR § 372; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

I de to hovedsætninger ὡς λόγια θεοῦ og ὡς ἐξ ἰσχύος er verberne underforstået, nemlig henholdsvis λαλέω og διακονεῖω. Ἐξ ἰσχύος er knyttet til det underforståede διακονεῖω.

Når det relative pronomen her står i genitiv (ῆς), skyldes det den foranstående genitivform ἰσχύος. Som objekt for χορηγεῖ skulle pronominet egentlig have haft formen ἧν. BDR § 294; B&J § 297,7; HKN,S § 92.

I præpositionsleddet ἐν πᾶσιν i hensigtsbisætningen ἵνα κτλ. er πᾶσιν antagelig neutrum, og betydningen er så "i alle ting". Formelt er også maskulinum en mulighed. Så ville betydningen være "i/ved alle".

Det relative $\bar{\omega}$ kunne referere til det lidt fjernere stående ord θεός, men antagelig refererer det til Ἰησοῦ Χριστοῦ.

V.12 Μὴ ξενίσεσθε (passiv) betyder "I skal ikke blive forundrede / undre jer" (egentlig: "bliv ikke fremmede for") og konstrueres med dativ, nemlig τῇ πυρώσει.

Den til τῇ πυρώσει knyttede bestemmelse πρὸς πειρασμὸν ὑμῶν γινομένη svarer betydningsmæssigt til en relativbisætning (lidt gammeldags udtryk: "der times jer til prøvelse"), idet participiet γινομένη (B&J § s. 381, nr. 122 og HKN,F § 88, nr. 21) er knyttet til dativen τῇ πυρώσει. Πύρωσις betyder "brand", men ordet er her brugt i overført betydning.

Ξένου συμβαίνοντος er en absolut genitiv (BDR § 423; B&J § 277; HKN,S § 49) og svarer betydningsmæssigt til en selvstændig sætning. Ὡς ξένου (ξένου er et substantiveret adjektiv i neutrum) ὑμῶν συμβαίνοντος betyder: "som om noget fremmed hændte jer".

V.13 Verset rummer tre sætninger, og de tre finitte verber har hver deres modus, nemlig henholdsvis imperativ, indikativ og konjunktiv.

Der er først hovedsætningen ἀλλὰ χάριτε med imperativ. Dernæst den med καθό indledte sammenligningsbisætning, i hvilken dativen τοῖς πατήμασιν er fremkaldt af verbet κοινωνεῖτε (indikativ). BDR § 169,1; B&J § 238,7a; HKN,S § 33. Καθό kan opfattes lidt forskelligt. Da καθό er en sammenligningskonjunktion, kan man forstå udsagnet sådan, at de skal glæde sig, ligesom (dvs. svarende til / i det omfang) de er delagtige i Kristi lidelser. Man kan også opfatte καθό omtrent som en årsagskonjunktion og oversætte ved "da".

Den tredje sætning er hensigtsbisætningen ἵνα . . . χαρήτε med verbet i konjunktiv. (B&J s. 435, nr. 716). Ἀγαλλιώμενοι er et participium knyttet til subjektet for χαρήτε. Til dette verbum er knyttet præpositionsleddet ἐν τῇ ἀποκαλύψει, der her nok angiver tidspunkt, men jo også kunne have instrumental betydning. BDR § 195 og 200; B&J § 237,2 og 238,1; HKN,S § 31 og 36.

Τῆς δόξης opfattes naturligt som en objektiv genitiv efter τῇ ἀποκαλύψει. BDR § 163; B&J § 232,2; HKN,S § 40.

V.14 I den indledende betingelsesbisætning er konstruktionen casus realis. BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a.

Det lidt usædvanlige udtryk ἐν ὀνόματι Χριστοῦ (ἐν ὀνόματι kan være en afspejling af det rabbinske udtryk בְּשֵׁם) angiver nok årsagen. Der tænkes i så fald på dette at blive hånet for Kristi navns skyld.

I hovedsætningen er der kun et subjektsprædikat, nemlig μακάριοι. Subjekt og verbum (ὕμεῖς ἐστε) er underforstået.

I den med ὅτι indledte årsagsbisætning gentages noget usædvanligt den

med πνεύμα sammenhørende bestemte artikel τó foran den anden genitiviske bestemmelse τοῦ θεοῦ. BDR § 269,6.

V.15 Direkte oversat betyder μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω "for ikke må nogen af jer lide", dvs. "for ingen af jer må lide".

Ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης κτλ. = "som morder eller tyv osv."
Ἄλλοτριος betyder "fremmed", og adjektivet kan dermed betegne det, der tilhører andre. Derfor kan ordet ἀλλοτριεπίσκοπος betegne en, der trakter efter / blander sig i det, som er andres. Men betydningen er usikker, da ordet ikke kendes andre steder fra.

V.16 I den indledende betingelsesbisætning, hvor konstruktionen er casus realis (BDR § 372,1; B&J § 290,4; HKN,S § 195a), er verbet underforstået. Det må være formen πάσχει (3. sing. som i foregående vers).

Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦτοῦ svarer antagelig til en instrumental dativ, og med ὀνόματι må der sigtes til betegnelsen Χριστιανός i begyndelsen af verset.

V.17 Efter det begrundende ὅτι følger et upersonligt udtryk, i hvilket verbet dog er underforstået. Fuldstændigt ville det have heddet καίρός ἐστιν (eller καίρός ἐσται).

Til det nævnte upersonlige udtryk er knyttet en (akkusativ med) infinitiv ἀρξασθαι τὸ κρίμα. Sammenknytningen sker ved τοῦ, der er genitiv, neutrum, singularis af den bestemte artikel. Derved tilkendegives, hvad det er tid til. BDR § 393,4.

Præpositionsleddet ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ tydeliggør, hvor dommen begynder.

Πρῶτον er et adverbium. Εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν betyder: "Men hvis det er hos os (egentlig: fra os) først (underforstået: at dommen begynder)". Igen er der casus realis i betingelsesbisætningen.

Også i spørgesætningen τί τὸ τέλος κτλ. er verbet underforstået. Det er naturligt at underforstå formen ἐσται. Til τὸ τέλος knytter sig genitiven τῶν ἀπειθοῦντων (hvad skal enden blive for dem, der er ulydige osv.?).

Som følge af sin betydning styrer participiet ἀπειθοῦντων dativ. Derfor τῷ εὐαγγελίῳ. BDR § 187,1; B&J § 238,7; HKN,S § 33.

V.18 Konstruktionen i versets indledende betingelsesbisætning er casus realis. BDR § 372; B&J 290,4; HKN,S § 195a.

Hovedsætningen ὁ ἀσεβῆς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται (B&J s. 432, nr. 696; HKN,F § 88, nr. 103) betyder ordret: "Den ugudelige og

synderen, hvor vil han vise sig?" Friere gengivet: "Hvad vil der blive af den ugudelige og synderen?" Med ὁ ἄσεβης καὶ ἁμαρτωλός er der - som singularisformen φανεῖται viser - næppe tænkt på to personer.

V.19 Da der med ὥστε indføres en konsekvens af det i det foregående fremførte, kan ordet her gengives ved "derfor".

Imperativen παρατιθέσθων (B&J s. 430, nr. 669; HKN, § 79) betyder her "overgiv", "betro" eller lignende.

Trods manglende bestemt artikel foran πιστῷ κτίσῃ er der tale om en bestemt form. Udtrykket er formelagtigt og betyder "den trofaste skaber". BDR § 257,3.

Præpositionsleddet ἐν ἀγαθοποιῶν kan betyde "ved at gøre det gode" og har så nærmest instrumental betydning, eller "under udøvelsen af det gode" og betegner så mere en ledsagende omstændighed.

KAPITEL 5

V.1 Trods manglende bestemt artikel (jfr. 3,1) må objektet for παρακαλώ, nemlig πρεσβυτέρους, være bestemt, og nogle håndskrifter - herunder **Ν** - har da også bestemt artikel. Det ville være unaturligt, hvis formaningen kun skulle gælde nogle af de ældste.

Som apposition til det implicitte subjekt ἐγώ følger dels ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μαρτύς dels ὁ κοινωνός.

Efter μαρτύς følger den objektive genitiv τῶν παθημάτων. Den mellem artikel og substantiv stående attributive bestemmelse τοῦ Χριστοῦ er en subjektiv genitiv. Forfatteren er vidne om de lidelser, Kristus har lidt. Påfaldende nok læser P72 θεοῦ og ikke Χριστοῦ.

Κοινωνός konstrueres med genitiv (BDR § 182,1; B&J 233,1 HKN,S § 45); derfor τῆς δόξης. Til δόξης er knyttet participiet μελλούσης med den udfyldende infinitiv ἀποκαλύπτεσθαι. Denne konstruktion svarer betydningsmæssigt til en infinitiv i futurum. BDR § 338,3 og 356,3. Betydningen er altså: "den herlighed, der skal åbenbares".

V.2 Ποιμάνετε er antagelig at opfatte som en kompleksiv aorist. BDR § 337; B&J § 254; KHN,S § 118. Nogle håndskrifter har et participium (ἐπισκοποῦντες), der står knyttet til det underforståede subjekt for ποιμάνετε, nemlig ὑμεῖς. Læses dette participium med, må det være til det, adverbierne μὴ ἀναγκαστῶς, ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς og προθύμως er knyttet. Læses ἐπισκοποῦντες derimod ikke med, er de pågældende adverbier at forbinde med ποιμάνετε.

Det til ἐκουσίως knyttede præpositionsled κατὰ θεοῦ betyder "i overensstemmelse med Gud", dvs. "efter Guds vilje".

V.3 De participiale bestemmelser μηδὲ κατακυριεύοντες og γινόμενοι (stadig mask., nom., plur. - B&J s. 381, nr. 122 og HKN,F § 88, nr. 21) tjener som yderligere bestemmelse af ἐπισκοποῦντες (eller ποιμάνετε).

Genitiven τῶν κληρῶν skyldes κατακυριεύοντες. BDR § 177,1; B&J § 234,4; HKN,S § 44f. Κληρῶς betyder "lod", "andel", og der sigtes til den "del", de ældste har fået ansvaret for. Pluralisformen er vel i dette vers brugt med samme betydning som det efterfølgende ποιμνιον. Genitiven τοῦ ποιμνίου er at forbinde med subjektsprædikatet τύποι. Τύπος (af τύπτειν) har som grundbetydning "aftryk", "præg", men det kan også have afledede betydninger, heriblandt "mønster", "forbillede". Τύποι τοῦ ποιμνίου kan således betyde "forbilleder for hjorden".

V.4 Φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος er en absolut genitiv, der betydningsmæssigt svarer til en tidsbisætning. BDR § 417; B&J § 277; HKN,S § 49.

Vedr. verbet κομειῖσθε se B&J s. 402, nr. 341, hvoraf fremgår, at det kan have to forskellige former i futurum. Objekt for κομειῖσθε er τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. Verbet μαράνειν betyder "forgå". Det med α-privativum dannede adjektiv ἄ-μαράντινος betyder følgelig "uforgængelig".

Genitiven τῆς δόξης tjener til at karakteriserer τὸν ἀμαράντινον (det indledende α er α-privativum) στέφανον.

V.5 Forekomsten af ὁμοίως må nok forklares med, at der nu gives påbud til de yngre (νεώτεροι er vokativ), som der netop i det foregående er givet påbud til de ældste.

Passiv af ὑποτάσσειν (B&J s. 428, nr. 652) betyder "underordne sig" og konstrueres med dativ, her πρεσβυτέροις.

Verbet ἐγκομβοῦσθαι (κόμβος = knude, bånd) betyder "binde omkring sig", "iklæde sig", og det er her brugt billedligt, idet objektet er τὴν ταπεινοφροσύνην. Ἐγκομβώσασθε begrundes (ἴτι) med et skriftcit. I citatet er ὑπερηφάνοις og ταπεινοῖς substantiverede adjektiver.

V.6 Οὖν lader sig naturligt forklare ud fra det, der i v.5 er udtrykt om Guds holdning overfor henholdsvis ὑπερηφάνοις og ταπεινοῖς. Verbet ταπεινώθητε (imperativ i passiv) er dannet af samme stamme som adjektivet ταπεινοῖς.

Det underforståede subjekt for ὑπόψη er ὁ θεός. Ofte er den bestemte artikel udeladt i præpositionsled, selv om det forekommende substantiv sagligt er determineret. Det gælder således ofte vedr. substantivet καιρός. BDR § 255,3. Betydningsmæssigt svarer ἓν καιρῷ antagelig til ἓν καιρῷ ἐσχάτῳ. Det kan være under indtryk af 2,12, at nogle håndskrifter som bestemmelse til ἓν καιρῷ har ἐπισκοπῆς.

V.7 Man kunne forstå det sådan, at participiet ἐπιφύωντες er brugt betydningsmæssigt svarende til en imperativ. Det er dog nok en naturligere analyse at knytte participiet til det implicite subjekt i ταπεινώθητε (v.6).

Når πᾶς er knyttet prædikativt til et determineret substantiv, betyder det "hel", "al". Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν betyder således "al jeres bekymring". BDR § 275; B&J § 225,6; HKN,S § 10.

Ἵ Ὅτι-sætningen i slutningen af verset er begrundende. I denne sætning

forekommer verbalformen μέλει (ligger på hjerte, *bekymrer), der konstrueres med det saglige subjekt (den, der er bekymret; den, hvem noget ligger på hjerte) i dativ, og med det, som omsorgen og bekymringen gælder, i genitiv eller – som her – angivet med et præpositionsled. BDR § 176,3. Ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ αὐτῶν kan derfor oversættes: "for han har omsorg for jer".

V.8 Selv om der ikke i sætningen ὁ ἀντίδικος κτλ. er nogen årsagskonjunktion, må denne sætning alligevel opfattes som begrundelse for den foregående sætning med de asyndetiske imperativer νήψατε, γρηγορήσατε.

Διάβολος er apposition til subjektet ὁ ἀντίδικος. Til ὁ ἀντίδικος er endvidere sammeligningsleddet ὡς λέων ὠροόμενος knyttet. Particippet ὠροόμενος (af ὠρεσθαι) står adjektivisk knyttet til λέων.

Læsemåden ζητῶν (der står knyttet til subjektet for περιπατεῖ) τίνα καταπιεῖν (B&J s. 419, nr. 538; HKN,F § 88, nr. 77) betyder "idet han leder efter nogen at opsluge" eller "idet han søger at opsluge nogen". P72 og A m.fl. har læsemåden τίνα καταπίη, dvs. de har en indirekte spørgesætning, og så bliver oversættelse "idet han søger, hvem han kan opsluge" (BDR § 368,3; B&J § 279 og 288; HKN,S § 201).

V.9 Det relative pronomen viser tilbage til ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, og dativen skyldes verbet ἀντίστητε. Se vedr. dativen BDR § 188,1; B&J § 236,3; HKN,S § 28, og vedr. verbet ἀντίστητε (aorist imperativ) B&J s. 398, nr. 296; HKN,F § 78.

Til subjektet for ἀντίστητε er først knyttet adjektivet στερεοί, der nærmere præciseres ved dativen τῇ πίστει ("faste i henseende til troen"). BDR § 197; B&J § 238,5; HKN,S § 35.

Knyttet til subjektet for ἀντίστητε står dernæst particippet εἰδότες (B&J s. 411, nr. 451; HKN,F § 88, nr. 69), der ikke som sædvanligt efterfølges af en ὄτι-sætning, men af en akkusativ med infinitiv, nemlig τὰ αὐτὰ ἐπιτελεῖσθαι. Vedr. verbet se B&J s. 429, nr. 659.

Påfaldende er udtrykket τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων, der betydningsmæssigt må svare til τὰ αὐτὰ παθήματα og altså betyde "de samme lidelser". Måske betones substantivet ved genitivformen.

Dativen τῇ ἀδελφότητι er fremkaldt af verbet ἐπιτελεῖσθαι. BDR § 188; B&J § 236,3; HKN,S § 28. Til τῇ ἀδελφότητι er knyttet to bestemmelser, dels præpositionsleddet ἐν [τῷ] κόσμῳ, dels ὑμῶν. Εἰδότες κτλ. kan oversættes sådan: "idet I ved, at de samme lidelser påføres jeres brødre (egentlig broderskab) her i verden.

V.10 Betydningsmæssigt svarer ὁ καλέσας . . . ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ] til en relativbisætning. Præpositionsleddet ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ] skal knyttes til participiet καλέσας.

Trods endelsen -ον er adjektivet αἰώνιον femininum, da det jo er samme køn som τὴν δόξαν.

Pronominet αὐτός foran verberne καταρτίσει, στηρίζει κτλ. tjener til at fremhæve subjektet ὁ θεός. Verbet στηρίζειν danner ofte futurum-, aorist- og perfektformer som k-stammer. Derfor στηρίζει. B&J s. 427, nr. 632 og HKN,F § 88, nr. 91.

Participiet παθόντας (B&J s. 416, nr. 504; HKN,F § 88, nr. 73) står knyttet til det underforståede objekt for καταρτίσει, στηρίζει κτλ., nemlig ὑμᾶς.

Ὀλίγον, der er knyttet til παθόντας, er akkusativ om udstrækningen i tid. BDR § 161; B&J § 230,4; HKN,S § 23. Egentlig er ὀλίγον lig med ὀλίγον χρόνον.

V.11 Pronominet αὐτῷ må referere til ὁ θεός.

Som verbum for τὸ κράτος kunne ἔστω underforstås, men formuleringen i 4,11 taler for, at det er indikativformen ἐστίν, der skal suppleres med.

V.12 Διὰ Σιλβανοῦ må betyde "ved Silvanus' hjælp". Til Σιλουανοῦ knytter sig bestemmelsen τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ. Med den indskudte bemærkning ὡς λογίζομαι (som jeg holder [ham] for) giver Paulus sin (subjektive) mening om Silvanus til kende.

Ἐγραψα er brevaorist. BDR § 334; B&J § 254; HKN,S § 120. Til ἔγραψα knytter sig dativobjektet ὑμῖν og præpositionsleddet δι' ὀλίγων. Δι' ὀλίγων svarer til δι' ὀλίγων λόγων, dvs. ved hjælp af få ord = i korthed.

De to præsens participier παρακαλῶν og ἐπιμαρτυρῶν er knyttet til subjektet for ἔγραψα og udtrykker hensigt. BDR § 418,4; B&J § 275,7; HKN,S § 177.

Efter ἐπιμαρτυρῶν er konstruktionen akkusativ (ταύτην χάριν) med infinitiv (εἶναι). BDR § 397,3; B&J § 269,1; HKN,S § 163. Ἀληθῆ (B&J § 106,1; HKN,F § 25) er subjektsprædikat.

Til ταύτην χάριν knytter sig relativsætningen εἰς ἣν στήτε. I stedet for εἰς ἣν kunne man have ventet ἐν ἧ. BDR § 205; B&J § 241,8; HKN,S § 61.

Verbalformen στήτε (aorist konjunktiv eller aorist imperativ; B&J s. 398, nr. 296; HKN,F § 78) er påfaldende. Man ville vente indikativ, f.eks. ἐστήκατε, som da også nogle håndskrifter læser, men den læsemåde er

ganske sikkert sekundær. Antages formen at være konjunktiv, udtrykker relativsætningen antagelig en hensigt ("for at I kan stå fast i den"). Antages στήτε af være imperativ, rummer relativsætningen en formaning ("den skal I stå fast i"). BDR § 377.

V.13 Da verbet er foranstillet det dobbeltleddede subjekt ἡ συνεκλεκτή καὶ Μᾶρκος ὁ υἱὸς μου, er det – som det er almindeligt i en sådan situation – en sigularisform, der er valgt. BDR § 135,1.

Udtrykket ἡ συνεκλεκτή betyder "den medudvalgte". Femininumformen gør det nærliggende efter συνεκλεκτή at underforstå ἐκκλησία. Der er da også en række håndskrifter – herunder \aleph – som har dette ord, men det er nok sekundært.

Βαβυλῶν er antagelig et symbol for Rom. Menigheden må i så fald lokaliseres til denne verdensmagts by. Ganske enkelte yngre håndskrifter læser i øvrigt også Ρώμη og ikke Βαβυλῶνι.

V.14 Betydningsmæssigt svarer præpositionsleddet ἐν φιλήματι til en instrumentalt dativ.

I den afsluttende fredshilsen må man underforstå enten optativen εἶη eller imperativen ἔστω. BDR § 128,5.

Τοῖς ἐν Χριστῷ ("dem i Kristus") kan opfattes som et substantiveret præpositionsled. Man kan også se ordene som et forkortet udtryk for τοῖς ἐν Χριστῷ οὖσιν.

Lærebøger fra TEOLTRYK-Teologisk Forlag

- Justus Hartnack: *Filosofiens Historie.*
Svend Erik Mathiasen: *XXVII latinske øvelsesstykker.*
Sigfred Pedersen: *Teologisk Kompendium til Romerbrevet.*
Helge Kjær Nielsen: *Sproglige kommentarer til Romerbrevet.*
Helge Kjær Nielsen: *Sproglige kommentarer til Galaterbrevet.*
Helge Kjær Nielsen: *Sproglige kommentarer til Johannesevangeliet.*
Johs. Aagaard og Gerhard Pedersen: *Missionsteologi og Økumenisk
Teologi. Hovedlinier.*